

„És öröm volt hallani, amikor bibliás, imádkozó életű kedves híveink elmesélték, hogy a kórházban betegtársaikat megtanították egy-egy énekre vagy imádságra. Mekkorára missziói lehetőség ez is!”

Lelkészek fehér köpenyben ► 8. oldal

„A diákok tizennégy éves korukban kezdhették meg egyetemi tanulmányaikat, és húszéves korukig tanulták az alapokat. A második év végén megszerezhették a baccalaureatusi fokozatot, a hatodik év után pedig a doctoratust.”

Élet a középkori egyetemeken ► 6. oldal

Pál apostol bélyegeken

► 10. oldal

Özönvíz a templomban ► 14. oldal
Billentyűzet helyett talicska ► 3. oldal
A fekete kutya megszelídítése ► 9. oldal
A hazai pálya előnye ► 3. oldal
Korszerűsödő épületek a környezettudatosság jegyében ► 5. oldal

Bár az oktatási intézményekben június közepén megtörtént a kicsöngetés, az evangélikus pedagógusok számára június 29-én becsöngettek. Szabadfy Károly felvétele a hétfőn kezdődött, háromnapos országos pedagóguskonferencián készült a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban. Tudósításunk lapunk következő számában olvasható.

Egyház és állam az átalakuló Európában

► A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) Misszió és Fejlődés Bizottsága által koordinált tanácskozás zajlott június 26–29. között az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE). A résztvevők az „egyház és állam az átalakuló Európában” témát vitatták meg. A 2006-ban elkezdett regionális konzultációk – Alsómarác (Moravske Toplice, Szlovénia), Szentgyörgy (Svätý Jur, Szlovákia), Szentpétervár (Oroszország) és Leeds (Anglia) – összefoglalásaként a magyar–osztrák határnyitás huszadik évfordulóján az eltelt két évtized reményeire és félelmeire, eredményeire és hibáira reflektált a mintegy harminc résztvevő.

Egyházunk nevében dr. Fabiny Tibor irodalomtörténész, világi teológus, egyetemi tanár köszöntötte az Európából és a tengerentúlról érkezett vendégeket. Beszédében rámutatott: „A globális gazdasági válság súlyos csapást mért hazánkra, és az európai parlamenti választások során láthatóvá vált a jobboldali radikalizmus megerősödése, ami éppen nem az, „amire húsz évvel ezelőtt vágytunk”. 1984-ben Budapesten volt az első alkalom – folytatta –, hogy a vasfüggöny mögött találkozhattak a LVSZ taggyűléseinek képviselői. „Akkor senki sem gondolta volna, hogy öt évvel később kártyavárként omlik össze a rendszer. Ez annak jele, hogy történelmünket nem az ember tartja kezében, hanem teremtő Istenünk” – zárta megnyitóbeszédét Fabiny.

A mai Magyarországon a fiatalok azt képzelik, hogy

„a csúcsra kell törniük, és meg kell gazdagodniuk” – mondta Szabóné Mátrai Marianna, az EHE Gyakorlati Intézetének vezetője a konferencia nyitó istentiszteletén. Rámutatott, hogy „a posztzocialista időszak bálványa a pénz előtti tisztület lett”. Kiemelte: a fiatalok az hiszik, hogy „elsővé kell válniuk, nyerniük kell”. Ám a legfontosabb, hogy „ne vesszük el a saját értékeinket:

a barátságot, a társak szükségességét, egymás támogatását és a kegyelmet”.

Az egyházak jelentős változást éltek meg Kelet- és Közép-Európában, hiszen bejárták azt az utat, amely „az elnyomás alatti egyháztól addig az elvárásig vezetett, hogy az egyház a társadalom aktív szereplője legyen” – állapította meg az első szekcióülést megnyitó beszédében dr. Eva-Sybille Vogel-Mfato, az LVSZ Európa-titkára. „Az államosított ingatlanok egy részét az egyházak visszakapták a rendszerváltás után, sajátos problémákkal kell szembenéznünk” – ezt már dr. Edmund Ratz, az Orosz, Ukrajna és Közép-ázsiai Evangélikus Egyház érseke hangsúlyozta. „Visszakaptuk az elvesztett templomainkat, de a fenntartásukhoz szükséges eszközöket nem” – mondta.

► Folytatás az 5. oldalon

FOTÓ: MITJA ANDREJEK

Félidő

■ KORÁNYI ANDRÁS

Félidejénél tart egyházunkban a 2006-os tisztségviselői választásokkal kezdődött hatéves ciklus, itt az ideje tehát, hogy öszig ki-ki elvégezze az első számadást a megvalósult munkáról és az időközben felismert, előttünk álló feladatokról. Zsinatunk is egész sor beszámolót hallgatott meg és fogadott el a legutóbbi ülésén, de gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi körben is mérleget kellene vonni szolgálatunk eredményességéről és minőségéről – az az odaszánásunk hőfokáról.

Egyházunk nagyobb részében öröndetes tapasztalható, hogy egyre többen fogadják el: az új bört nem lehet a régi tömlőkbe tölteni. A megváltozott világ kényszerei között nem lehet úgy gazdálkodni, ahogyan korábban, mert nem tudjuk kiszámítani azokat a támogatásokat, amelyek nekünk jog szerint, szerződéses alapon járnak, mert újraindított intézményeink fenntartásához egyre kevésbé elegendő a külső forrásból érkező normatíva, mert megváltoztak az áttekinthető könyvelés és gazdálkodás elvárható alapszabályai. E téren olyan kihívásokkal szembesít bennünket az élet valósága, amelyeket legtöbbször a magunk józan érdekében így is, úgy is számba kellett volna vennünk, hiszen az egyház belső áldozatvállalásának erősítése, oktatási és diakóniai intézményeink felelős és egyházhoz méltó működtetése éppúgy az egész egyház ügye, mint az átlátható és éppen ezért bizalmat keltő és mindannyiunk javát szolgáló adminisztráció és gazdálkodás.

Ha azt gondoltuk, hogy a strukturális kérdések jelentős részének átalakítása után nyugvópontra jutunk, akkor most ideje ráébrednünk: minden struktúra hordoz magában kisebb-nagyobb hibákat – azaz nincsen önmagában szent egyházi intézmény –, mégis minden azon áll vagy bukik, hogy a kialakított formákat milyen igei, teológiai, emberi és szakmai tartalommal töltjük meg.

Minden – mégoly döcögő – struktúra is lehet Isten eszköze az egyház javára, ha abban valóságos, lelkes, egymást szerető és örömmel szolgáló tanítványok élnek. Nem arról van szó, hogy nem lehet és kell keresnünk az egyház működésének leghatékonyabb – azaz nem feltétlenül a legolcsóbb, hanem az egyház igei szolgálatának és keresztény testvéri közösségének megerősítésére legalkalmasabb – formáját. Egy gyakorlati példával élve azonban: ha egy gyülekezetben alig lehet presbiteri szolgálatra vállalkozó testvért találni, vagy a presbitérium nem ér el kellő eredményt a gyülekezeti élet megelevenítésében, annak oka nem a gyakran körülményes választási szabályokban van.

Biztató életjel, hogy az elmúlt évtizedekben is sokan és sokféleképpen gondoltak a jövőre. Széthulló világrendszerekben, gazdasági és anyagi biztonságban keresték a kapaszkodót, a továbbvezető utat. Hasonló indítatásból született meg egyházi törvénygyűjteményünk, amely a többnyire járatlan utakon akart nagyobb biztonságot adni az átalakuló egyházi életnek – ez még akkor is így van, ha többen nevezik manapság tehernek, mint betartandó közösségi szabályrendszernek –, ugyanakkor nem az írott jogszabályok fognak megtartani minket. Gondoljunk csak a körülöttünk élő világra, amelynek alapját a rendszerváltozás szellemében rakták le, mégsem mondhatjuk,

hogy az új alkotmányosság szelleme, gondolkodásmódja az elmúlt húsz esztendő során átjárta volna akár a politikai elit, akár a választópolgárok gondolkodását, mindennapi viselkedését. Az egyházi jó rend akkor működőképes, ha valódi tanítványi közösségvállalás áll mögötte.

A jövő felé mutatott az elmúlt évtizedekben visszatért intézményeink sokasága is, mégis hiába biztat, hogy társadalmi szolgálatunkat becsüli bennünk legtöbbször a társadalom, ha a kereteket nem tudjuk életereis evangélikus keresztény szellemiséggel megerősíteni. Amikor mostanság a „stratégiai tervezés” keretében gondoljuk végig az előttünk álló tíz esztendő céljait, akkor is bele kell kiáltani hazai evangélikusaink fülébe: ha nincsen mögötte valós emberi, közösségi elszánás és akarat, hiába tervezünk bármiféle hasznos lépést.

Amikor ma számot akarunk vetni helyzetünkkel, akkor valóban nemcsak a hatéves ciklus első felét kell számba venni, hanem egy másik „félidő” távlatát is. Hiszen félidőhöz érkezett a rendszerváltozás folyamata – gondoljunk Antall József bibliai ihletésű szavaira, hogy a rendszerváltozás csupán negyven év alatt teljeshet ki egészében! Recseg-ropog a régi berendezkedés, a kényelemből vagy megszokásból változatlanul hagyott dolgokról kezdjük világosan megérteni, hogy sok minden változtatnunk kell, sőt nekünk is változnunk kell.

Így van ez az egyházban is, és ez sem kevésbé fájdalmas és nehéz. A megmaradás érdekében felelősen kell mérlegelni akár minden részletet, miközben fejünkre nőtt, átfogó, megoldatlan problémákra kell választ adnunk.

Ennek csak első, bár ezáltal éppenséggel éberresztő hatású eleme a szolidaritási törvényben tárgyalt lelkesi nyugdíj és szociális biztosítás kérdése, amely azonnal tovább is vezet bennünket nagyobb összefüggésekben gyülekezeteink teherbíró képességének, megmaradásának, a lelkesi életpálya megbecsülésének gondjain át a közös teherviselés igazságos rendszerének, a lehetőség szerinti gyülekezeti öfenntartás céljának megvitatásáig. És a sort hosszan kell még folytatnunk a lelki, teológiai, anyagi gondok néven nevezésével!

Akár a rendszerváltás nagy, környezetváltoztató húsz évére, akár hatéves egyházi ciklusunk első felére tekintünk, hálával kell megköszönnünk Istennek, hogy a félidő nem lett „felezési idő”, azaz egyházunk tagsága nem olvadt el megállíthatatlanul. Minden nehézségünk, anyagi és emberi veszteségünk és csüggedésünk között is kötelező kimondanunk: ez Isten hatalmas kegyelme! Tudjuk, hogy a második félidő, az előttünk álló akár három, akár tíz, akár húsz esztendő, akár az utána következő hosszabbítás kemény munkát, odaszánást követel majd tőlünk.

A gazdasági válság csupán – meggyőződésem, hogy nem Isten tudtán kívül – rákényszerít mindannyiunkat arra, hogy meglássuk: Isten változtató akarata nem csupán a pénztárcaunkat érinti, hanem erkölcsünket, viselkedésünket, életcéljainkat, jövőbeli terveinket is. Nem tehetünk bölcsebbet, értelmesebbet, mint hogy az – életre szóló – játék folytatásában, a második félidőben is Isten felkészítési programja szerint megyünk ki küzdeni. Mert hitvallásunk ma sem lehet más: Istennel az ember minden körülmények között csak nyerhet.

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk, hátaladt szívvel jövünk eléd, hogy ezen a vasárnapon is tanítottad igéd által népedet. Köszönjük, hogy könyörgésünket bizalommal vihetjük eléd.

Urunk, látod, hogy életünkben milyen sokszor hiányzik a tőled jövő szeretet. Könyörgünk, te munkáld életünkben Szentleked által az agapé-szeretetet, amely képessé tesz bennünket arra, hogy felebarátunkat, testvérünket, munkatársunkat, szomszédunkat és még az ellenségeinket is tudjuk igazán szeretni. Add, Urunk, hogy mindazt, amit reánk bízál, szeretettel, örömmel, hálás szívvel végezzük mindenkor. Így tudunk szolgálni embertársainknak. Munkáld bennünk a másokért való odaadást, hogy ne önmagunk körül forogjunk, hanem a mellettünk élő és ránk bízott embertársunkat felemeljük, segítsük és szeressük. Így égjen a mi szívünk a szolgálatban térted, Istenünk.

Könyörgünk azokért, akikben a szeretet meghidegült, azokért, akik nem veszik észre a másik embert. Könyörgünk azokért, akik felebarátjukat kizsákmányolják csak azért, hogy nekik több legyen. Azokért, akik a másik embert nem szolgálják, hanem szolgásgba kényszerítik. Azokért is kérünk, akik visszaélnék a tőled kapott szabadsággal, s életüket tönkreteszik. Kérünk, Urunk, hallgass meg minket, és munkáld életünkben, hogy átéljék a bűneikből való szabadulást. Ismertesd fel a te igéd fényében mindazt, ami elválaszt tőled, ami bűn, s ajándékozz meg minket igéddel, amely formál, megtisztít, és újjáteremt életünket.

Kérünk a gyülekezet minden tagjairól. Könyörgünk egyházi és világi vezetőinkért. Adj számukra bölcsességet, és add annak a felelősségnek a tudatát, hogy egyszer számot kell adniuk döntéseikről, vezetésükről.

Munkáld a gyülekezet közösségében a szeretetszolgálatot, a békeséget, a szelidséget és az örömet, hogy közösségben lehessünk egymással és veled. Így legyünk a világban só és világosság, és töltsük be azt a küldetést, amellyel te megbízta. Ámen!

SEMPER REFORMANDA

„Semmi sem biztos, ahol minden biztos, semmi sem olyan beteg, mint amikor minden egészséges; nincs kísértés, amikor minden kísértés, nincs üldözés, amikor minden üldözés. Így az ördög most a legnagyobb üldözéssel támadja az egyházat, mert nem üldözéssel, hanem biztonsággal és semmittevéssel támadja. Ezért jaj nekünk, akiket így elragadnak a jelen dolgai, és ostobán nem vesszük észre az ördög csapdáját!”

▶ Luther Márton:
Dictata super Psalterium
(Böröcz Enikő fordítása)

myLuther

WWW.MYLUTHER.HU

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 4. VASÁRNAP – GAL 5,13-14

Nyitott ajtók

– Hogy én? Engem oda? Egy ilyen királyi vacsorára? Végül is megérdemlem. Éppen ideje, hogy végre gondoltak már rám is. Annyiszor hagytak ki, sőt mintha az egész életem egy nagy kihagyás lett volna. Tudtam, hogy egyszer eljön ez a nap is. Soha nem nyertem eddig, pedig minden héten kenőzök, és minden sorsjegyet kitéltök.

Az igazat megvallva már nem is nagyon számítottam rá, de ennyi pech után megérdemlem, hogy rám kerüljön a sor. Sőt ha meggondolom, akkor ez nekem már járt. Lehet, hogy már régebben is járt volna, csak mindig elhanyagoltam az én irataimat. Lehet, hogy majd bocsánatot is kérnek tőlem, talán valami kis ajándékot is kapok. Nem leszek haragtartó, szívesen megbocsátok. Mondjuk úgy könnyű is, hogy már bent leszek. Csak az bosszant, hogy akik velem együtt bent lesznek ezen a vacsorán, azok nemigen vártak rá, csak úgy, egyszerűen sorra kerültek. Majd nem veszem észre a le-sajnáló pillantásokat. Mindenki élm furakodott a sorban, de nem hagyom, hogy ez felbosszantsan. Nekem ez jár, helyem van, mehetünk.

Sokan fellélegeznek, amikor ezt a bibliai szakaszt olvassák. Na végre, Pál is észhez tért egy kicsit, mert bizony elvetette a sulykot, amikor a teljes szabadságról írt itt a Galata-levélben. Most végre visszatért, a szabadság azért nem azt jelenti, hogy azt csinál az ember, amit akar. Legalább egy fontos törvényt akasszunk mindenkinek a nyakába: szeresd felebarátodat, mint magadat! Ugye, hogy a testiség mégis lesben áll, hogy zsákmányul ejtse az embert, mintegy a szabadság ürügye alatt?

Aki fellélegzik, téved! A szabadság

tényleg azt jelenti, hogy az ember azt tesz, amit akar. De ezt soha nem fogja megérteni az, aki úgy megy Isten örökkévaló örömeinek lakomájára, mintha az járna neki. Aki tudja a rendet. Ez a szabadság, amely Isten örömeiből fakad, nem az ember által megélt kategóriák része. Nem olyan, ami minket megillet, igazi csoda. Olyan, mint az a példázatbéli nagy vacsora.

– Miért kellene mennem, én nem csináltam semmit! Van valami papírja? Mivel tudja igazolni, hogy valóban oda hívatnak engem? Hogy nem büntetés, hanem vendégség? Ezt nehéz elhinni. Úgy látszik, mégis komoly. Bár láttam én már ilyeneket, oda kell menni, egy kis vendégeskedés, persze, aztán a végén lefogják az embert, és a fejére olvassák a vádjait.

Lehet, hogy most kellene még gyorsan kerekelt oldani. Nem látszik nagyon érelyesnek ez a küldönc, akár el is futhatnék még. Igaz, ezeknek mindenkiről van valami nyilvántartásuk. Most is hogy találta meg vajon? Ezek mindenkit megtalálnak, ha akarnak.

Mi lenne, ha kihasználnám ezt a lehetőséget, ha ugyan lehetőség? Biztos csak valami protokollrendezvény, de mi lenne, ha ellenük fordítanám? Olvastam én valamikor azt a Móríciz-novellát. Odament a szegény, mint én most, valami lakodalomfelé, aztán kietta vagyonából a gazdagot. Nem tudom, mi lett a vége, de az nem is érdekes.

Aligha adódik újra ilyen lehetőség. Most kell cselekednem. Ez jónak látszik: kieszem őket mindenükből. Tönkreteszem a fogadást vagy vacsorát vagy mit. Majd mindenből kiviszem a legjobbat, legdrágább falatokat.

Csak van ezeknek is valamilyen sebezhető pontjuk. Végre megfizetek mindenért, annyi év nyomorúságért, hogy ők gazdagodtak, nekem meg nem jutott semmi.

A Galata-levél talán az egész *Újszövetség* legdrasztikusabb könyve a szabadság tekintetében. Pál tévtanítókkal csatázik, akik a zsidós gondolkodást kötelezőnek tartották a keresztények között is. Pál elkötelezett: Krisztus nem külső törvény, a vele való találkozás olyan élményt jelent az ezt átélőkben, amely meghatározza cselekedeteiket. Azt mondja, ez az igazi szabadság. Itt tényleg azt teszi az ember, amit tenni akar, mert az akarása fertőzötté lesz Isten szeretetétől. Nem tud mérlegelni, hogy mi-ben legyen szabad, miben nem, cselekszik öntudatlanul.

Hogy ez a gonoszság fedőneve lehessen? Hogy ennek árnyékában, mint a rablók a barlangjukban, ellenségeivé tudnánk válni az ajándékozónak? Hogyan válhatna örömmünkre ennek az örömmek a lerontása?

– Az lehetetlen! Hogy én oda? Nem, ez csak valami tévedés lehet. Hogy komoly? Na, gyere, megmutatom neked az ünneplőruhám! Ez az. Ez a legszebb, még soha nem is volt rajtam, valami nagy eseményre szántam. Látod, még a te hétköznapi viseleted is jobb ennél. Ebben menjek oda? Nem tudok méltó lenni, akármit csináljak is magammal.

Hogy ragaszkodsz hozzá? Hogy tényleg nekem szól? Meg a viselkedésem is! Ott illendően kell viselkedni, én pedig nem igazán tudom, mi a módi. El fogok rontani valamit, aztán kidobnak szégyenszemre. Jó, jó,

A VASÁRNAP IGÉJE

megyek, ha kényszerítesz, de kérlek, segíts, vigyázz rám, nehogy hibázzak, mert ez akkora ünnep, akkora lehetőség, ami megismételhetetlen, örök, boldog és ragyogó. Olyan ünnep, amire én magamat sem engedném be, de olyan jó, hogy mégis ott lehetek, hogy én is átélhetem. Csak ne-hogy eltörjek valamit!

Bár lenyűgözne minket, mint egy véletlenül megtalált kincs, a szabadság öröme! Bár tudnánk élni vele! Nagy ostobán visszaélünk vele, vagy elfogódottságunkban törvényt tesszük. Nem merünk hinni a lehetőségében, folyton attól félünk, csapdát rejteget. *Hanvas Béla* szerint életünk fő feladata az, hogy Isten nevét egyszerűen helyesen mondjuk ki. Most Pál is erre bízta: ne tehetetlenül, de ne is valamilyen bennfentes hozzáértéssel éljünk vele! Ne kovácsoljunk törvényt a szabadságból, de ne is használjuk álcaként gonoszságainkhoz. Vajon ki képes megérteni a csodát, a nagy vacsora titkát, amely nekünk készült?

A király pedig belépett a lakoma termébe. Látta az ünnepre képte-leket mind. Látta a ruhákat és a gondolatokat mind. A hirtelen támadt csendben hallható volt szava, pedig csak magának mondta:

– Szánakozom ezen a sokaságon.

■ KOCZOR TAMÁS

Imádkozzunk! Taníts minket a te szabadságodra, hogy ne legyünk itélkezők, másokat megbántók, magunkat igazolók, magunkat szeretők! Bátoríts, hogy meglássuk az élet örömet, helyünket ebben az örömben, helyünket tenálad! Amen.

CANTATE

ORDASS LAJOS ÉNEKE A KÜZDELMES KERESZTÉNY ÉLETRŐL

A bűn, Istennek hála, nem úr az éltemen

▶ **Ősi és új kincsek kerültek egymás mellé a Gyülekezeti liturgikus könyvben. Ezek között számomra különösen is kedves Ordass Lajos bűnbánati éneke: A bűn, Istennek hála, nem úr az éltemen (GyLK 820). A könyv olyan darabját mutatjuk ma be, amely már most közkedvelt azok körében, akik megismerték.**

Megtanulni, gyakorolni nem is kell, hiszen jól ismert és szeretett reggeli énekünk dallamára énekelhetjük: *Hadd áldlak teljes szívből ez újult reggelen* (EÉ 93). Egyszerűen használni kell, s örülni annak, hogy egy ismerős-ismeretlennel találkozunk.

Ordass Lajos fordításában válhat egyházunk népének sajátjává ez a fontos ének. Bűnről, krisztusi bocsánatról, megváltott életről, kegyelemről énekelhetünk a 20. századi egyháztörténelem e kiemelkedő alakjával. Amit életéről, szolgálatáról, meghurcoltatásáról tudunk, még mélyebbé teszi ezt a verset. Nem azt a szót használom: „hitelesíti”, hiszen az evangélium hitelesítője maga az egyház Ura. De a tanítványok, a tanúk még közelebb hozzák számunkra a jézusi örömhírt.

A keresztény élet titkáról szól a szöveg: „A bűn, Istennek hála, nem úr az éltemen.” Már ez az első mondat is magába foglalja mindent. A lé-

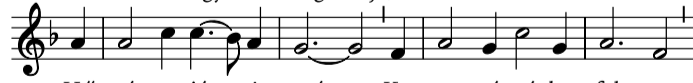
nyeg. Van bűn – számolnunk kell vele, küzdenünk kell ellene. Aki homokba dugja a fejét, lebecsüli a gonosz hatalmát, könnyen kerül kínosan végzetes helyzetbe. Az Isten nélküli, a Teremtőtől elszakadt élet ugyanis zsákutca, s minden öröme, eredménye, szépsége csak látszat. Gyorsan elmúlik, s a semmibevész.

Aki azt hiszi, a bűnből tudatosan, szorgalmasan, ügyesen ki lehet szállni, az becsapja magát. Az ember nem olyan lény, aki önállóan tud élni. Vagy a gonosz hatalmában van, vagy az Isten uralma alatt. Más variáció nincs! A kettő között köztes

lét nincs. Vagy-vagy. Lehet próbálkozni valamiféle önmentő programmal. De Pál apostol figyelmeztet: „Nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené...” (Róm 9,16) Ha azt állítom, hogy a bűn nem úr az éltemen, akkor az csak egyetlen okra vezethető vissza: Isten megkegyelmezett, megkönyörült rajtam, kimentett a bűn és halál hatalmából. Ennek pedig egyenes következménye a hálaadás: „A bűn, Istennek hála, nem úr az éltemen.” Ismételve. Dallammal is, anélkül is. És átmelegszik a szívem.

A bűn, Is-ten - nek há - la, Nem úr az él - te - men.
Már nem va-gyok szol - gá - ja, És visz-sza-ver-he - tem.

Hű - sé - ges jó A - tyám Ke-reszt-sé-gé-be fel - vett,

És en-ge-met meg - men - tett A kí-nos Gol-go - tán.

2. Azért híven megállok, Hisz' újjá szült engem. Erőt Uramtól várok, Övé az életem. Kegyelme így vezet: A bűn, ha csábít, támad, Azonnal szembeszállva A harcra kész leszek.

3. Könyörgő hittel várom És hívom Jézusom. Feléje, ím kitérem Ellankadó karom. Úr Krisztus, életem, Tévedél bármi érhet, Ha támogatni kérlek, A bűnt legyőzhetem.

4. Szent élet új ösvényét Hadd járjam én veled! Szívem ezernyi vétkét Ma is eléd tegyem! Vigyem keresztmet Nagy lelki éberséggel És csöndes békeséggel, Amíg te rendezel!

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

Nagy lehetőség, nagy felelősség

Lelkészavatás Lőrincen

► „Istenünk a meglepetések Iste-
ne” – kezdte igehirdetését **Gáncs Péter** püspök, amikor lelkészé
avatta **Grendorf Pétert** és **Gren-
dorf-Balogh Melindát**. Többek
között arra utalt, hogy a pest-
szentlőrinci templomban június
27-én tartott alkalmon – a meg-
hívóval ellentétben – nem egy,
hanem két fiatal állt az oltár
elő. Az Evangélikus Hittudomá-
nyi Egyetem képviselőjében
dr. Bácskai Károly adjunktus,
a helyi gyülekezet részéről pedig
Győri Gábor esperes vett részt az
ordinációban.

A Péter és Melinda által választott ve-
zérite (Zsolt 139,23a és 2Móz 4,12)
mintha párbeszédet alkotna: a zsoltá-
ros kéri Istent, hogy vizsgálja meg, a
mózesi ígében pedig az Úr buzdítja

szolgáját, hogy menjen, és tegye a dol-
gát. Az ordináció a küldés ünnepe, de
nem mestereket küldünk ki Krisztus
szolgálatára, hanem tanítványokat,
akikkel együtt megy a Mester – hang-
súlyozta a püspök, és örömeinek adott
hangot, amiért a fiatalok házaspárként
indulnak, így közös ügyet szolgálva
egymás támaszai lehetnek.

Az úrvacsoraosztást az új lelkészek
mentoraikkal, **Lindákné János Zsu-
zsannával** és **Cselovszky Ferenc**zel kö-
zösen végezték. Különleges volt,
hogy a bevezető imádság személyes
megfogalmazásban hangzott fel. Az
ünnepi istentiszteleten a Lőrinci
Grádicsok énekharca is szolgált.

Péter útja nem vezetett egyenesen
a lelkészi pálya felé. A Kőbányai Ze-
nei Stúdióba járt, és basszusgitáros
lett. A Deák téri templomba először
Bach zenéje vonzotta, de mélyen
érintették **id. Pintér Károly** igehirde-
tései is. Az az év, amelyet aztán pol-

gári szolgálatosként töltött ott, életé-
nek új irányt adott. **Id. dr. Hafenscher
Károly** felkészítése után 2003-ban
kezdte el teológiai tanulmányait. Há-
rom éven át az egyetem újszövetségi
tanszékének demonstrátora volt.
Zenélt a Tamás-mise zenekarban.

Melinda a pestszentlőrinci gyüle-
kezetből indult. Számára **Havasi Kál-
mán** és Győri Gábor lelkészek voltak
meghatározóak. Lőrinci gyermek-
munkásként elindította a vasárnapi
óvodásalkalmat. A Deák Téri Gimná-
ziumban érettségizett 2003-ban. Har-
madéves teológusként köztársasági
ösztöndíjas volt. Egy szemeszteren át
Kanadában tanult, s közben a toron-
tói magyar gyülekezetben szolgált –
ennek felügyelője, **dr. Mekis Éva** jelen
volt az ordináción. Melindát rokoni
szálak fűzik a csöväri gyülekezethez.

Péter és Melinda 2008-ban kötöt-
tek házasságot. A hatodévet a hévíz-
györki, illetve a Deák téri gyülekezet-
ben töltötték.

A frissen avatott lelkészeket az is-
tentisztelet után köszöntötte **Náná-
si József** felügyelő és az ifjúság a he-
lyi egyházközség részéről, **Smidélus
Gábor** a Deák téri és **Tóth Gáborné** a
hévízgyörki gyülekezet nevében, **Len-
gyel Anna** kerületi felügyelő, valamint
az ordinációt végző szolgálattevők.

A püspök egy-egy tarisznyával és
a lelkészi oklevéllel bocsátotta a szol-
gálat útjára új beosztott lelkészeit,
Grendorf Pétert augusztus 1-jétől
Rákoskeresztúrra, Grendorf-Balogh
Melindát pedig a Deák térre – rész-
ben gyülekezeti, részben országos if-
júsági munkára – küldve, hozzátéve,
hogy nagy a lehetőség, a felelősség,
a kihívás... Végül a frissen ordinált
lelkészek szülei és a lőrinci gyüleke-
zet vendégül látták az ünneplőket.

■ HULEJ ENIKŐ

Billentyűzet helyett talicska

„Terepet rendezni ilyen időben nem le-
het” – gondolták a Magyarországi
Evangélikus Egyház Országos Irodá-
ja ötfős küldöttségének tagjai (és az
Evangélikus Élet szerkesztőségének
képviselőjében e sorok szerzője), ami-
kor június 24-én reggel útra keltek.
Iván napjára virradóra kisebb-na-
gyobb megszakításokkal már egy he-

lye, lapát és talicska is akadt, így az
elkövetkező néhány órában tárgya-
lás, levélírás, adminisztráció helyett
a szabad levegőn tüsténkedtek.

Bozorády Zoltán igazgató lel-
készzel, **Bogár Ágnes** otthonvezető-
vel, valamint az intézmény néhány
további munkatársával együtt feltöl-
tötték és előkészítették a kijelölt vi-

Az utolsó talicskafordulók egyike – (balról jobbra) **Huszárné Trizner
Mária** fejlesztő pedagógus, **Kákay István**, **Bozorády Zoltán**, **Bogár Ágnes**
és **Boros Miklós**

te csak esett. Sebj, azért az Élim
Evangélikus Szeretetotthon új, frissen
festett, parkettázott, csempézett szo-
báinak, fürdőszobáinak takarításá-
ban még mindig segídezhetnek.

Mire azonban Nyíregyházára ér-
tek, az esőfelhőket messzire fújta el
a szél, és a nap is kisütött – a nagy-
kapuban pedig húsz köbméter föld
várta **Kákay István** irodaigazgatót és
kollégáit, **Halász Gabriella** diakóni-
ai referenst, **Hesz Erzsébetet**, az ok-
tatási osztály szakreferensét, **Os-
váthné Szabó Ágnes**t, a központi ik-
tatás felelősét és **Boros Miklós** gépjár-
müreferenst. Természetesen gereb-

ragályások helyét, hogy ha az intéz-
ményben gondozott-nevelt negy-
venegy halmozottan sérült és árva
lakó kinéz az udvarra, legalább egy
kis darabon ne a november óta tar-
tó építkezés és felújítás törmelékét
lássa.

Bár az országos iroda munkatár-
sai nem értek a végére minden rájuk
várt feladatnak – a díszcserjék elül-
tetésére már nem maradt idejük –,
azért látványos munkát végeztek.
Gyümölcsöt – ha előbb nem is, de –
az október 10-ei szentelési ünnepsé-
gen bárki „ellenőrizheti”

■ VITÁLIS JUDIT

Grendorf Péter és Grendorf-Balogh Melinda

Ne tekintse az olvasó a püspökök té-
maszegénységének, hogy a mai *Égtá-
joló* is az egyház és az oktatás kérdé-
sével foglalkozik. Húsz évvel a faso-
ri gimnázium újraindulása után szá-
mottevő iskolahálózat birtokában,
ugyanakkor a tengernyi feladatot
látva talán nem szorul magyarázatra,
hogy miért folytatom most az egy
hete *Itt és János* püspök által meg-
kezdett gondolatokat.

Tudatosan az országos evangéli-
kus pedagóguskonferencia résztvevőit
kívánom megszólítani, bennük a mun-
katársakat szeretném köszönteni. Ami-
kor egy-egy evangélikus iskola taná-
raival találkozom, rendszerint – talán
nem túl modorosan – „kedves kollé-
gáknak” szólítom őket. Ezzel egyrészt
kérem őket, hogy engem, a botcsinált
tanárt – aki éveken át boldogan ta-
nítottam a faso-ri gimnáziumban –
fogadjanak be maguk közé. Másrészt
jelezni kívánom nekik, hogy ők a lel-
készek közvetlen munkatársai lehetnek.

Évtizedeken át kevés példa volt er-
re a kölcsönös nyitásra. Talán néhány
pedagógusként dolgozó papné vagy az
iskolai hitoktatást a legnehezebb idők-
ben is végző lelkész áldozatos helytál-
lása segítette annak a szakadéknak az át-
hidálásában, amelyet elsősorban az
ideológiai különbséget már az iskolai
oktatásban is hangsúlyozó hatalom
áoszt annak idején.

Ez a mély árok már csak azért is
mesterséges képződmény volt, mert az
egyházak évszázadokon át iskolafenn-
tartók voltak, és a „templom és isko-
la” **Reményik Sándor** által oly megren-
dítően ábrázolt összetartozása termé-
szetes adottságnak számított. A lelkes
és a tanító harmonikus együttműkö-

dése egy-egy közösség tartópillérét je-
lentette. Ők osztoztak a bajban is.
Elég, ha csak arra utalok, hogy az el-
lenreformáció idején gályára hurcolt
protestánsok között nemcsak prédiká-
torok, hanem iskolamesterek is voltak.
A hajdani evangélikus kántortanítók ál-
dott szolgálatára pedig még ma is so-
kan emlékeznek. Ugyanakkor micsoda
egyéni és közösségi tragédiákat okozott
a „népi demokrácia” azon döntése,
amely a kántortanítókat választás elé
állította: vagy egyházi, vagy iskolai
kötődésüket haladéktalanul és teljes
mértékben meg kell szüntetniük!

Azon nemzedék tagja vagyok,
amely nem járhatott evangélikus is-
kolába. Emlékszem, milyen sokat je-
lentett ezért annak idején számomra,
amikor egy kötetben felfedeztem
Reményik Sándor *Ha nem lesz többé
iskolánk* című versét. Húsz évem
minden elszántságával mondtam
együtt a költővel: „...esküszünk /
Mindenre, ami szent nekünk: / így, is-
kolátlannul / Egymásból olyan nemze-
déket nevelünk, / Hogy mind az idők
végezetéig / Megemlegettetünk.”

Igen, nekünk nem volt evangélikus
iskolánk. (Hogy a fogadalom nyomán
olyan kiemelkedő nemzedékké vál-
tunk-e, nem tisztem eldönteni. Azt
azért tapasztalom, hogy fontosak va-
gyunk egymásnak, és ez nagyon jó.) Én
személy szerint nem ismerhettem
meg, mit jelent az iskolai hittanóra,
egy-egy tanévkezdő csendesnap. Isko-

A hazai pálya előnye

ÉGTÁJOLÓ

latáskámba a tízórai mellé nem került
be az énekeskönyv vagy a Biblia.
Utóbbi egyszer-egyszer azért velem
volt, ám csaknem baj lett belőle. Pé-
ldául amikor a hírhetden ateista igaz-
gatóhelyettes rajtakapott, hogy **Me-
locco János** barátommal egy *Újszövetsé-
get* lapozgatunk a folyosón. Előző nap
együtt néztük meg *A hetedik pecsét*
című Bergman-filmet, és meg akartuk
ismerni forrásait a *Jelenések könyvében*.
(Talán így ösztönösen is megéltük az
„egymásból olyan nemzedéket neve-
lünk” szándékát.)

A mi tanáraink nem vettek részt
egyházi pedagógustalálkozón. De Is-
ten gondoskodott arról, hogy utat ta-
láljanak hozzánk. Hazudnék, ha azt
mondanám, hogy a fizika kedvenc tár-
gyam lett volna, de **Sólyom Ilona** ta-
nárnővel titkos lelki kapcsolat kötött
össze minket. Talán nem indiszkrécio,
ha felidézem: amikor édesapja, **Sólyom
Jenő** professzor – édesapám atyai jó
barátja – haldoklott, akkor a tanárnő
könnyes szemmel jött oda hozzám a
folyosón, és talán még arra is kért,
imádkozzunk értük. Szinte csak az ő-

keresztények titkos jelképét, a halat
nem rajzoltuk a homokba...

A mi nemzedékünknek volt egy
szörnyűséges tantárgya, amelyet negye-
dikes gimnazistaként kellett tanul-
nunk. Úgy hívták, hogy „világnézetünk
alapjai”. A tanárok többsége alighanem
kényszeredetten lenyomta diákjai tor-
kán a marxizmus–leninizmus és a tu-
dományos szocializmus száraz gombó-
cait. Nekünk, a budapesti Veres Pálné
Gimnázium negyedik céseinek azon-
ban volt egy olyan tanárunk, aki a bor-
zalmas tankönyvet félretéve filozófiát,
esztétikát és hasonlókat oktatott, nem
középiskolás fokon. Akit persze azért
is szeretünk, mert vagányan hosszú
volt a haja, és szombat délutánonként
beállt hozzánk focizni.

Neki, **Turcsányi Ervin** tanár úrnak
és – közvetve – a „világnézetünk
alapjai” nevű tantárgyának még abban
is része volt, hogy a teológiára jelent-
keztem. Tizenhét éves diákként arra
kaptam ugyanis lehetőséget, hogy
Karl Barth és **Rudolf Bultmann** teo-
ológiáját mutassam be egy úgynevezett
kiselőadás keretében. Ma már tudom,
hogy a tanár úrra apósa is hathatott,
hiszen **Benczúr László** akkori an-
galföldi lelkész Barth tanítványának
számított. Tanár és lelkész jó összjá-
téka volt ez. Olyan, mint egy jó üte-
mű kényszerítő átadás ama szombat
délutánok egyikén.

Mindezzel azt akarom csak mon-
dani – a sportból vett képnél marad-

va –, hogy mi akkor idegen pályán kel-
lett, hogy játsszunk. Ma már azonban
hazai pályán is megmérkőzhetünk.
Egy-egy féldő itt is negyvenöt percig
tart... Kérdésem az, hogy tudunk-e é-
lni a hazai pálya előnyével? És persze
jó csapatokat tudunk-e toborozni?

A „hazai pálya” azt jelenti, hogy az
egyház magáénak tekinti iskoláit, és
a tanárok, diákok, dolgozók maguké-
nek tekintik az egyházat. A gyüleke-
zetek áldozatokra is készek iskolái-
kért, óvodáikért. Az egyház nem
egyszerűen az állami normatív támo-
gatást osztja szét az intézményei
között, hanem hozzáteszi sokak lel-
ki, szellemi és anyagi erőfeszítését. A
lelkész nem szegvelli elismerni, hogy
sokat tanulhat a pedagógustól, a ta-
nár pedig igénybe veszi a lelkigondozó
segítségét. Valamennyi egyházi
munkágot meghatározó az a tudat,
hogy iskoláink és kollégiumaink van-
nak. Ez érződik a sajtóban, a gyűjte-
ményekben, a hittudományi egyete-
men, de még a diakóniában vagy a fi-
atalok között végzett munkánkban is.

A diákok és a tanárok pedig örül-
nek annak, hogy hazai pályán mér-
kőzhetnek meg, vagyis maguké-
nek tekintik az egyházat.

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

EVT-elnök-jelöltek

A 110 országból 349 tagegyházat tömörítő Egyházak Világtanácsa (EVT) genfi központjának élére – számos pályázó közül – a jelölő bizottság a koreai presbiteriánus dr. Park Seong-won, illetve a norvég evangélikus dr. Olav Fykse Tveit lelkészeket ajánlja a főtítkári szolgálatra. Az EVT 150 tagú központi bi-

zottsága augusztus végi ülésén választja meg az új főtítkárt, aki a kenyai metodista lelkészt, dr. Samuel Kobiát váltja majd az ökumenikus világszervezet élén. A központi bizottságban a magyarországi tagegyházakat Gáncs Péter püspök képviseli.

► *EvÉlet*-infó

Konferencia az Ágostai hitvallásról

Dr. Reuss András professzor a gyónás és a bűnbánat témájáról tartott előadást

Hagyományos nyári konferenciáját tartotta a Félév Evangélikus Diakonisszaegyesület június 25. és 28. között a piliscsabai Béthel Missziói Otthonban.

A háromnapos együttléten a közös

gondolkodás középpontjában az Ágostai hitvallás állt, amelyről lelkészek, illetve a hittudományi egyetem oktatói tartottak előadásokat az érdeklődőknek.

■ SMIDÉLIUSZ ANDRÁS felvétele

Szlovákiai zsinat

Éves rendes ülését tartotta a Szlovákiai Evangélikus Egyház zsinata június 19–20-án Látka község mellett. Az ülésen hatvanegy zsinati tag vett részt, így a testület határozatképes volt.

Vendégként volt jelen a tanácskozáson Geza Erniša, a Szlovéniai Evangélikus Egyház püspöke, Balint Juraj, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház esperese, valamint dr. Ján Juran, a szlovák kulturális minisztérium egyházi szakállamtitkárságának igazgatója.

Az ünnepi megnyitó istentiszteleten a szlovéniai vendég püspök szolgált igehirdetéssel.

Az idei zsinat bibliai mottója a 111. zsoltár 10. verse volt – „A bölcsesség kezdete az Úr félelme” –, fő témaként pedig az evangélikus oktatás további fejlesztésének kérdései kerültek terítékre. A zsinati küldöttek előzőleg kézhez kapták a szlovákiai evangélikus egyházi oktatás fejlesztésének stratégiai tervét. A tanácskozások ennek szellemében folytak. Az evangé-

likus iskolák feladata nemcsak az, hogy ismereteket adjon át a fiataloknak, hanem az is, hogy evangélikus keresztény identitástudatot alakítsanak ki bennük főleg Jézus Krisztus evangéliumának örömhíre által. Az oktatásban kulcsszerepe van az evangélikus tanítóknak-tanároknak, akik től nemcsak szakmai ismereteket várnak el, hanem személyes, példamutató keresztény életfolytatást is – fejtette ki Marián Damankoš. Tervezik még új, modern hittankönyvek kiadását is.

A zsinati ülést záró áhitaton Miloš Klátik elnök-püspök szolgált igehirdetéssel. Mint mondta, minden egyes gyülekezet felelőssége, hogy Jézus Krisztus szeretetével egybekötve mindenki szolgáljon kapott ajándékaival a közösségnek.

■ Szlovák sajtóanyagok alapján összeállította és fordította Gulácsiné Fabulya Hilda, az Országos Szlovák Lelkeszi Szolgálat lelkésze

XVI. Benedek aláírta új enciklikáját

Péter és Pál apostolok ünnepén, június 29-én írta alá a katolikus egyház fő harmadik pápai körlevelét, mely *Caritas in veritate* címmel kerül a nyilvánosság elé, várhatóan a következő napokban.

VI. Pál 1967-ben megjelent *Populorum progressio* című írásához kapcsolódva e pápai körlevél is a jelenkori társadalmat érintő legalapvetőbb szociális kérdéseket vizsgálja,

„az igazságban való szeretet fényében” – idézi a pápát a KAP hírügynökség.

Az egyház XVI. Benedek harmadik enciklikájával az emberiség tartós fejlődését kívánja előmozdítani. E fejlődés kizárólag az emberi méltóság és minden ember jogos igényének tiszteletben tartásával valósulhat meg.

► *Forrás: Magyar Kurír*

KÖTET II. JÁNOS PÁL PÁPA ÉLETÚTJÁRÓL

„Találkozunk a paradicsomban”

► Különleges könyv jelent meg tavaly decemberben. Arturo Mari, hat pápa fotója közzétette II. János Pál pápáról szóló emlékeit, fotói kíséretében. Az első lengyel kiadás után immár magyarul is olvasható kötet a *Heti Válasz Kiadó* gondozásában és a *Missio Christi Alapítvány* közreműködésével látott napvilágot, *Találkozunk a paradicsomban* címmel. Arturo Mari fiú szeretettel szól a pápa mindennapjairól, felvillantja szokásait, találkozásait államfőkkel, szegényekkel vagy épp leprásokkal. Megtapszathatjuk csodatévő hatalmát, lelki- és akaraterejét, majd a betegségével vívott heroikus küzdelmét, földi „találkozásait”, elmélkedéseit Krisztussal.

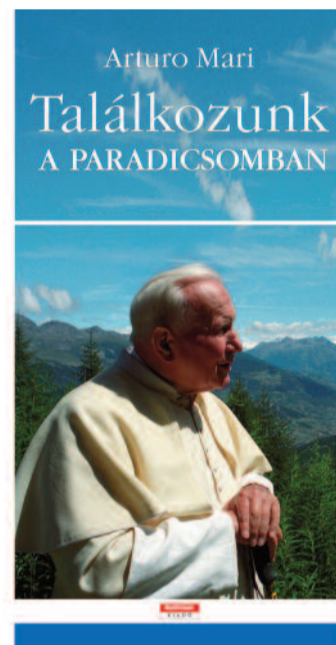
Arturo Marit szinte fiaként szerette és „viselte el” naponta maga mellett a pápa. A könyv budapesti bemutatóján találkozhattunk a pápa fotósával. Megható egyszerűséggel, ezáltal hitelesen idézte fel pályája kezdetét és legmegkapóbb emlékeit II. János Pál pápáról. Ugyanilyen ihlettel és szeretettel emlékezik a kötetben a szentatyáról.

Előszavában Erdő Péter bíboros így fogalmaz: „Arturo Marinak megadott, hogy II. János Pálhoz való közelsége révén emlékezete a fényképezőgép lenszéréhez hasonlóan fogadhassa magába a pápa személyes kisugárzásának legapróbb részleteit is.”

A *Találkozunk a paradicsomban* lírai képeket és emlékeket idéz fel a pápáról, sok személyes történeten át. Kiváló kérdezőjének, Jaroslaw Mikolajewskinek a kérdései nyomán a fotós egyik emléket fűzi a másikba, az olvasó pedig halad vele előre, egyre mélyebbre, illetve magasságokba repül, államfőkkel találkozik, majd leprások között találja magát. Teréz anya arca is felvillan, ahogy a pápával együtt imádkoznak a világ szegényeiért. Majd bepillantunk a pápa dolgozószobájába, imakápolnába, s végezetül – csoda „utazásunk” végén – térdele hajthatunk II. János Pál pápa halála előtt. A könyv – a milliók által szeretett pápa életútjáról szóló lírai írás – lehetetlen.

Megtudhatjuk például: az 1981. május 13-i merénylet után csakis csoda menthette meg őt. „A golyó – mondta Crucitti professzor Arturo Mari elé tartva a röntgenfelvételt – egy bizonyos ponton irányt váltott, mintha egy acéldarabba ütközött volna. Ez egyszerűen felfoghatatlan, hiszen testének ezen pontja kizárólag lágy részekből áll, még egy csont sincsen a golyó közelében. Hogy ez mind hogyan történt, azt csak a legszentebb Szűzanya tudja” – nyilatkozta a pápa orvosa.

Arturo Mari emlékei révén megtudhatjuk, a lengyel pápa hogyan gyógyított halálos betegeket, hogyan adott erőt egy váratlanul hozzá látogató huszonnyolc éves tolokocsis haldoklónak, aki halála előtt látni akarta a pápát. „A Szentatya húsz percen keresztül térdelt imádkozva, és a fiú kezét fogta.

Azután felállt, megölelte és megáldotta őt, majd fehér köntösét figombolva levette láncát, és a fiú nyakába akasztotta. Ezután újra megsimogatta és megcsókolta. Távozásukkor a fiatalember kézen fogta a pápát, és így búcsúzott: »Szentatyám, igazán hálás vagyok. Életem leggyönyörűbb napja volt. Csak egyet mondhatok: köszönöm. Találkozunk a paradicsomban.« Egyáltalán nem volt kétségbeesve, mosolya pedig azt sugallta, egy másik, még gyönyörűbb találkozásra készül...»

Mari – akit a pápa e szavakkal mutatott be Bill Clinton elnöknek: „Mintha a fiam lenne” – így emlékezik vissza a szentatyára: „Lát szöveg egészen különböző esetekről van szó; a fiatalember, aki így búcsúzik: »Találkozunk a paradicsom-

ban«, a rákbeteg asszony, akinek visszatér az egészsége, az ördögtől megszállt lány, akinek a pápa a nyugalomát adja vissza, vagy a leprások, akiknek saját kezével ad enni. Számomra ezek a pillanatok valamilyen mégis közösek: az igazi »credo« pillanatai. Amikor a szentatya a »szolgák szolgájaként« határozta meg magát, valóban az volt.”

Lengyelországban háromszáz ezer példányban fogyott el Arturo Mari II. János Pál pápáról szóló szenzációs könyve – idézte fel a kötet sikerét bevezetőjében Borókai Gábor. A művet közreadó *Heti Válasz* lapigazgató-főszerkesztője úgy véli, Magyarországon is szeretik és tisztelik annyira II. János Pál pápát az emberek, hogy ez a kötet megtalálja majd olvasóit.

A kötet megjelentetésének szándékával a Missio Christi Alapítvány kereste meg a kiadót. Karol Wojtyła pápává választásának harmincadik évfordulója adta az alkalmat arra, hogy a kiadvány magyarul is kézbe vehető legyen.

A pápa fotója a budapesti beszélgetésen felidézte pályája kezdetét: szinte gyermekként került a Vatikán hivatalos lapjának, a *L'Osservatore Romanó*nak a fotórovatóhoz. Több mint ötvenéves munkássága alatt hat pápát fényképezett. Felelevenítette, hogy a világháború alatt és az azt követő években tevékenykedő XII. Pius pápa után, amint a szigorú protokoll-előírások enyhültek, miként vált mind nyitottabbá a Vatikán, és hogyan váltak a fotók a pápák hivatalos útjainak és személyes életüknek a részeivé.

Arturo Mari hivatása II. János Pál pápa alatt teljesedhetett ki, akinek huszonhét éven keresztül volt hivatalos és személyes fotója. Ennek megfelelően naponta két napirendet kapott, az egyik tartalmazta a hivatalos, míg a másik a privát programokat. Az egyházfőhöz kapcsolódó legszebb emlékei közül kettőt emelt ki: amikor a pápa minden egészségügyi és biztonsági övintézkedésre fittyet hányva végigölelt több száz leprást, illetve amikor néhány órával a halála előtt magához hívatta őt, hogy megköszönje sokéves munkáját. Ezek a történetek mutatják igazán, mekkora szeretet és mennyi emberség volt benne – mondta Arturo Mari, aki ma is apjaként tiszteli II. János Pál pápát.

A kötet hívónek és hitetlennek egyaránt kiváló ajándék.

■ FRIGYESY ÁGNES

Keresztény hitre térne II. János Pál török merénylője

Áttérne a kereszténységre Mehmet Ali Agca, az a török férfi, aki huszonnyolc évvel ezelőtt merényletet kísérelt meg a néhai II. János Pál pápa ellen.

A férfi ügyvédje útján tudatta a közelmúltban, hogy keresztelési szertartás révén térne át a keresztény hitre a Vatikánban azután, hogy januárban kiszabadul a börtönből. Agca ezenkívül ellátogatna II. János Pál sírjához, és szívesen találkozna a római katolikus egyház jelenlegi vezetőjével, XVI. Benedekkel.

Ali Agca 1981. május 13-án lőtt rá II. János Pálra a római Szent Péter téren, életveszélyesen megsebesítve a katolikus egyházfőt. A helyszínen

elfogták, és egy olasz bíróság elítélte. Tizenkilenc év után szabadult a börtönből. Jelenleg egy újságíró meggyilkolása miatt kiszabott börtönbüntetését tölti egy Ankara melletti fegyintézetben.

► *MTI*

Kereszt a varsói beszed helyén

A tizenegy méter magas, fehér gránitból készült keresztet II. János Pál Varsóban elhangzott azon beszédének emlékére állították június 14-én, mellyel az akkori pápa hozzájárult a 1989-es lengyelországi békés forradalomhoz.

Fél évvel pápává választása után, hazájában tett látogatása során, 1979. június 2-án hazája megújulásáért emelt szót, hozzájárulva ezzel a politikai változások kibontakozásához, megerősítve a demokratikus ellenzékét a kommunista hatalomgyakorlók szemben. Beszéde mérföldkőnek számított a rendszer hanyatlási folyamatában, majd tíz évvel későbbi megdöntésében.

► *Forrás: Magyar Kurír*

Egyház és állam az átalakuló Európában

► Folytatás az 1. oldalról

A vasfüggöny megszűnése után sokkal könnyebbé vált az országok közötti kapcsolattartás – állapította meg a német származású, de Svédországban élő, az Uppsalai Egyetemen tanító dr. Annette Leis-Peters. Hozzátette: „Az emigráció következtében több kelet-európai gyülekezet tagjainak jelentős részét elveszítette, azokat, akik Nyugat-Európába vándoroltak.”

Kelet-Németországban a kommunista időszak alatt a protestáns egyházak, amelyekhez történelmileg a népesség nagy része tartozott, kisebbséggé váltak és marginalizálódtak – hangsúlyozta dr. Marianne Subklew német teológus-politológus. Németország egyesítése után a keleti egyházak az egyház és állam közötti kapcsolat nyugati mintáját vették át, olyan

régióit, ahol a protestánsok és a katolikusok jelentik a többséget. Tény, hogy „az emberek tömegesen hagyták el az egyházat, ám csak az egyéneket lehet visszanyerni” – zárta mondandóját Subklew.

Szombaton az egyetem teológus-otthonának éttermében rendezett fogadáson Gáncs Péter püspök köszöntötte a résztvevőket. Beszédében rámutatott a két évforduló fontosságára és az egyházaink előtt álló feladatokra.

A vendégek vasárnap délelőtt Szabó-Pap Gabriella vezetésével a budai Vár nevezetességeit tekinthették meg, majd a Bécsi kapu téri gyülekezet istentiszteletén vettek részt, amelyen dr. Fabiny Tamás hirdette az igét angol és magyar nyelven. Az Északi Egyházkerület püspöke beszédében rámutatott, hogy az egy elvészése kevésnek tűnhet, ám vannak olyanok, akiknek az

egy a száz százalék, a legtöbb, a legfontosabb. A jó pásztor is így tekint ránk, egyénekre, gyülekezetekre és egyházakra, hogy a legkisebb elvesztése számára a legtöbb elvesztése lenne.

Az úrvacsorai istentisztelet liturgiájában a püspökön kívül Balicza Iván budavári lelkész és Edmund Ratz vett részt.

A zárónapon többek között az előadások összegzésére és a konzultációsorozat „üzenetének”, eredményeinek megfogalmazására került sor. Ezt hamarosan – minden biznnyal – magyar nyelven is olvashatjuk.

Egyházunk vendégei végül köszönetüket fejezték ki az Evangelikus Hittudományi Egyetem dolgozóinak, akik testvéri szeretettel és magas színvonalon szervezték meg a konferenciát.

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR

Korszerűsödő épületek a környezet-tudatosság jegyében

► A Bakonycsérnyei Evangelikus Egyházközség vissza nem térítendő pályázati támogatást nyert el épületeinek fűtés-korszerűsítésére – adtuk hírül nemrégiben lapunkban. A beruházásról Szarka István helyi lelkészrel beszélgettünk.

– Három technikai megoldás szerepel A tisztább Bakonyért címet viselő pályázatban: egy föld-víz típusú hőszivattyút, egy vákuumsöves napkollektort és központi fűtést szerelnék be az egyházközség épületeibe. Miért van erre szükség?

– A bakonycsérnyei gyülekezet alkalmain az 1784-ben épült templom fogadja a legtöbb hívőt. Jelenleg egy huszonöt éves olajüzemű hőlégfúvóval működik a fűtés. Ez már rendkívül elavult, veszélyes, és nem is tudja ellátni a funkcióját. Veszélyessége

zenőt éven belül térül meg a befektetés, ezenfelül pedig az évek óta a tervek között szereplő óvodaépítés megvalósításához is közelebb visz.

– Ennyire fontos a komfort?

– Napjainkban már nemcsak azok vannak a templomban, akik esőben, hóban és fagyban is jönnek... Igény van arra, hogy a gyülekezetben is hasonlóan kényelmesen érezzék magukat az emberek, mint otthon. Fontos, hogy ne féljenek attól, hogy ha eljönnek télen a templomba, akkor esetleg megfáznak. Oda kell figyelni arra, milyen a gyülekezet, és mik az elvárások. Ennek következményeként az egyházi közösség összetartó ereje is növelhető. A hosszú téli estét betöltő egyházi és kulturális események rendezésével fellendülhet a családok és a község társadalmi élete is.

– Ki álmodta meg mindezt, és kik segítettek-segítenek a pályázatkészítésben, majd a megvalósításban?

Így én is kivettem a részem a pályázati munkából mint projektvezető, az elnökséggel és a felügyelő úrral együtt. A szakmérnök, Szilicsány Árpádné a pályázat motorja, szívvel lélekkel a jó „ügy” mellett áll. A pályázatot pedig a Pannon Quality pályázati cég készítette.

– Úgy tudom, a fejlesztés kapcsolódik az egyházközség óvodájához.

– A jelenleg működő óvodánk épületét az önkormányzattól béreljük. Két vegyes csoportunk van ötvenhat gyerekkel és hét alkalmazottal. A 3188 lelkes – közülük 1495-en vallották magukat evangélikusnak – Bakonycsérnyén erre igény van, ezért saját helyiségre lenne szükségünk az egyházközség területén. A megvalósítás első üteme lenne a jelenleg meglévő épületek fűtésének korszerűsítése. Az óvoda engedélyezési tervei elkészültek, az energiaellátását már a környezettudatos nevelési célnak megfelelően kívánjuk kiépíteni két ütemben.

– Miért tekinthető környezettudatosnak ez a vállalkozás?

– Az esperesi hivatalt jelenleg egy gáz- és egy vegyes tüzelésű kazán fűti – az utóbbihoz főként tűzifát használunk –, a meleg vizet pedig villanybojler szolgáltatja. A korszerűsítés után a használati meleg vizet és a padlófűtést négy darab napkollektor – a hozzá szükséges berendezésekkel, vezérléssel – biztosítja majd. Ezzel helyettesítenénk a tűzifának mint kimeríthető energiaforrásnak a felhasználását. A napkollektorokkal az átmeneti időszakokban is megoldódna a fűtés, kisebb gázenergia-felhasználás mellett növelhető az épület komfortfokozata, és csökkenthető a károsanyag-kibocsátás.

– A pályázatban szerepel, hogy ez a beruházás előnyös lenne a községnek és vonzáskörzetének is. Miként?

– Először is nagyon szép környezet az, ami körülvesz bennünket ebben a faluban. Van horgász- és vadászturizmus is a környéken. A gyülekezetünk nemzetközi kapcsolata miatt – ilyenekből több is van – sokat profitálhatna és fejlődhetne Bakonycsérnye. Nagyon szeretnek idejönni a külföldi testvéreink, és ez nemcsak az egyházközségnek jó, hanem a Bakonyért is van.

■ GOMBKÖTŐ BEÁTA

Ősi tájak – posztmodern oktatás

Tanulmányút Norvégiában

Egy uniós pályázatnak köszönhetően a közelmúltban Norvégiában tanulmányozhatta az iskolai oktató-nevelő munkát Máté Zoltán, a Nyíregyházi Evangelikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóhelyettese.

A tanulmányút célpontja Tromsø volt, az északi sarkkörön túl fekvő ötvenezres város, amely norvég viszonylatban nagyvárosnak számít. A hét során alkalma nyílt betekinteni ti-

A legszembetűnőbb az, hogy a norvég oktatási rendszerre inkább a gyermekközpontúság, mintsem a teljesítményorientáltság jellemző. Iskolátoztatásaink során mindvégig azt tapasztaltuk, hogy az iskolában valóban minden a tanulókért történik. Egyéni fejlesztési tervek szerint minden gyerekkel külön foglalkoznak a tanárok, és segítenek nekik a felzárkózásban. Legnagyobb gondjuk talán

Máté Zoltán az egyik iskolában

zennegy európai ország – például Német-, Francia-, Olaszország, Belgium, a Cseh Köztársaság, Görögország –, valamint Norvégia oktatási rendszerébe. Az angol nyelvű előadások és diskurzusok jórészt az egyes országok oktatási rendszerének felépítésével, irányítási módjával, illetve a tanítás módszereivel foglalkoztak.

A tanulmányút az első perctől az utolsóig igen körültekintően volt megszervezve. A csoport számos általános és középiskolát meglátogatott. Persze jutott idő arra is, hogy a résztvevők kiránduljanak a norvég fjordokba. Máté Zoltán szerint ez egy nap volt a „paradicsomban”.

A vendéglátók tökéletesen elérték a céljukat, azt, hogy a vendégek viszonylag rövid idő alatt minél többet megtudjanak, meglássanak Norvégia és a többi ország oktatásáról, általános problémáiról, valamint hogy szabad idejükben betekintsenek a norvég emberek életébe, és ismerkedjenek a lenyűgöző természeti csodákkal.

Adjuk át a szót a hazánkat képviselő tanárnak:

– Véleményem szerint a norvég oktatási rendszer áttekinthetőbb, mint a magyar, szerkezete egységesebb. Norvégiában tíz év az általános iskola, három év a gimnázium. A tankötelezettség hat éves kortól tizenhat éves korig tart, ezen idő alatt az oktatás ingyenes.

– azontúl, hogy náluk is egyre több a magatartási zavarral, „diszes” problémákkal, azaz diszlexiával és egyebekkel küszködő gyerek – a külföldről érkezett nagyszámú bevándorló gyermekeinek az integrálása.

Természetesen a látottakat, hallottakat szeretném továbbadni a kollégáknak is. Nagy tapasztalatra tettem szert, reményeim szerint betekintést nyerhettem a mi jövőnkbe. Nem is a technikai felszereltségre, a magyar viszonyokkal össze nem hasonlítható iskolai finanszírozásra gondolok, hanem arra a mentalitásra, szolidaritásra, kulturális kisugárzásra, ami összehangot teremt ezeknek a norvég iskoláknak a belső világában.

Egy példa: a gyerekek az iskolába érkezve leveszik a cipőjüket, és bent papucsban vagy inkább zokniban közlekednek. Na persze a padló az egész épületben olyan tiszta, hogy enni lehetne róla. Az osztálytermek közepén nagy asztal van, amelyet a tanulók az anyag tárgyalása idején körbeülnek. Hagyományos elrendezést jórészt nem is láttunk.

Valóban a gyerekek a főszereplők a norvég iskolákban. „Ez az ő iskolájuk, joguk van itt megkapni a számukra legmegfelelőbb oktatást, nevelést” – így szól a norvég oktatás jelszava.

■ G. B.
(Nyíregyházi Napló,
2009. június 18.)

Önellátásra nevelnek

Mintegy negyvennyolcmillió forintból alakít ki foglalkoztató műhelyt halmozottan fogyatékos fiatalok számára a Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség Immánuel Otthona; a projektre európai uniós pályázaton nyertek forrást.

A munka jellegű foglalkoztatás, az önellátásra nevelés, valamint a kreatív foglalkoztatás képezi az intézmény tevékenységének fő vonalát – ennek a magasabb szintű megvalósítását segíti elő a jelenlegi pályázati

projekt. A munkálatok során egy olyan agyagzó és gyertyaöntő műhelyt alakítanak ki az intézmény pincésztijén, amely teljesen akadálymentes, a fogyatékkal élők igényeit maximálisan kielégíti, és alkalmat teremt az agyagzáson és gyertyaöntésen keresztül a hasznos munka élményének megélésére, a kreatív készségek és a manipulációs készség fejlesztésére. A műhelyt a tervek szerint november 30-án adják át.

► MTI

A bakonycsérnyei evangélikus templom

abban áll, hogy kormoz, illetve ha nem megfelelő az égés, a szén-monoxid visszajuthat az épületbe. Jelenleg úgy használjuk, hogy az alkalmak előtt először felfűtjük a templomot, majd kiszellőztetjük. Istentisztelet közben viszont nem használható a rendszer, így az épület fűtés nélkül marad. A komfort hiánya miatt pedig a téli időszakokban az egyházi rendezvények látogatottsága és száma is csökken. Éppen ezért már nagyon időszzerű a korszerűsítés. Az új rendszer használatával a fűtési költségek csökkennek majd, várhatóan ti-

– Amikor még teológus voltam, az első szemináriumi dolgozatomat egyháztörténetből a mai Árpás és Mórchida között fekvő hajdani Murselláról írtam. Megdöbbenett, hogy az egykori római város helyén letelepedett premontrai szerzetesek mennyire sok gyakorlati dologgal foglalkoztak. A lelkeség és a gyakorlati munka harmóniában volt egymással.

Példájukat követve dolgozom és szolgálom a saját gyülekezetemben. Ebből kifolyólag nagyon érdekel minden technikai és fejlesztési dolog,

Élet a középkori egyetemeken

► A párizsi latin negyedben sétálva könnyű elképzelni az egykori egyetemi polgárokat, amint lázasan diskurálva sietnek egy-egy híresebb professzor előadására, vagy a kocsmákból tántorognak ki becsípve, miután elitták a vizsgára szánt pénzt. Akik ismerik *Villon* verseit, könnyebb helyzetben vannak, bár ők inkább csak a léha diákélet egyes momentumaiba nyerhetnek betekintést. A középkor állítólag sötét évszázadai alatt azonban komoly tudományos munka folyt az egyetemek megszentelt falai között.

Az igazi egyetemek az első városok megjelenésével születtek meg Európában. Persze értelmiség – amely főként papokból állt – már korábban is létezett, gondoljunk csak a Frank Birodalom Karoling-renezánszára és annak fő mesterére, *Alkuinra*.

A kora középkor papjainak és szerzetesi közösségeinek nem évülő érdeme, hogy az írásbeliséget átmentették a Római Birodalomból. A kor csodálatos kódexei ekkor még luxuscélokra készültek, hiszen a népesség nagy része – beleértve az uralkodó *Nagy Károlyt* is – tökéletesen analfabéta volt. A fantasztikus aprólékossággal kidolgozott, hatalmas méretű könyveket nem is azért készítették, hogy bárki olvasson belőlük. A méregdrága kódexek a templomok kincstárait gazdagították. A könyvet másoló szerzetesek számára teljesen közömbös volt, hogy mit másolnak, inkább az Istennek szentelt buzgalom és igyekezet számított. Persze iskolák már akkor is voltak, hiszen az egyháznak szüksége volt az írástudók utánpótlására. A kolostori és püspöki központok iskoláiban csupán az egyházi és világi vezetők képzéséről gondoskodtak.

Modern Babel vagy a szellem fárosza?

Az igazi értelmiség az érett középkor városaival együtt jelent meg a 12–13. században. A kultúra fellendülését segítette, hogy Európa megismerkedett a Közel-Kelet szellemi gazdagságával.

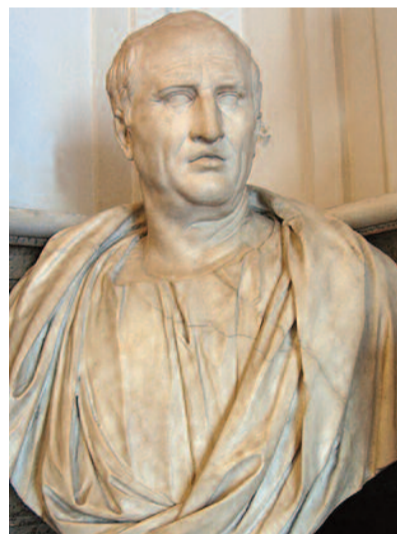
A fűszerekkel és a selyemmel készírt iratok is érkeztek a királyi udvarokba, városokba, és a keresztény Nyugat megismerkedett a görög–arab műveltséggel. Bár az arabok inkább csak közvetítők voltak, és a korábban még eretneknek nyilvánított ókori

válón beszélő spanyol keresztények fordították ezeket a műveket a kor nemzetközi nyelvére, a latinra.

Azért az arab műveltségből is gazdagodott a nyugati kultúra: Európa megismerte az arab számjegyeket, a matematikát és az alkímiát. Ekkor „fertőződtek” meg a legragyogóbb elmék az életelixír kutatásának vágyával. És bár a fordítók nagy része Hispániában működött, az „adatfeldolgozó központok” már – Franciaországban, Angliában és Itáliában – az első egyetemek.

A kor leghíresebb és egyik legkiválóbb egyeteme a párizsi. Az intézmény a Cité szigetén álló híres katedrális melletti iskolából fejlődött ki, és terjeszkedett át a mai latin negyedre. Ettől kezdve Párizs sokak számára szellemi világitótorony, másoknak azonban a modern Babilon, ahol züllött filozófusok szerencsejátékkal, borral és nővel mulatják az időt. Mindkét meglátásban van némi igazság.

A korabeli diákok egyik csoportját a goliardok vagy más néven vándordeákok alkották. Nincs mit szépíteni rajta, ők bizony leginkább csavargók voltak, nemritkán veszélyes bajkeverők és a korabeli társadalom éles nyelvű kritikusai. Ők voltak az iskolák, egyetemek szegény diákjai, akik egyik napról a másikra tengették az életüket, szolgának szegődtek szerencsésebb diáktársaikhoz, koldultak, vagy ha jobb ötletük nem volt, raboltak. Mint például *Villon*. Költeményeikben keserű indulattal ostorozták a társadalmat. Kedvelt célpontjaik voltak a gazdag papok, a

Cicero

képmutató szerzetesek, az ostoba parasztok, a kiváltságokkal bíró nemesek. Gyakorlatilag tényleg az egész társadalom. Ha jó kedvük támadt, a játék, a bor és a nők körül forogtak gondolataik. A 13. századra aztán eltűntek, hála a hatóságok hatékony működésének.

Hat év, hét szabad művészet

De igazuk van azoknak is, akik a műveltség fényes csillagainak látják az egyetemeket. A 13. századra kialakult és megszilárdult az egyetemek szervezete, tanítási rendje. Az intézmények többsége egyházi alapítású volt, de lassanként egyre több kiváltságot, egyre nagyobb önállóságot vívott ki magának.

Az universitaton a hallgatók és magisterek céhjellegű testületét kezdték érteni, amely növekvő függetlenséggel és autonómiával bírt. Az egyetem általában négy karból állt. Az alapoktatás, az artes hat évig tartott, ez idő alatt sajátították el a diákok a hét szabad művészet alapjait. A tananyagot két csoportra osztották: a triviumba tartozott a grammatika, a retorika és a dialektika, míg a quadri-

A párizsi Sorbonne

viumba az aritmetika, az asztronómia, a geometria és a muzsika. Az artes kar súlyát jelzi, hogy például a párizsi egyetemen ennek a karnak a vezetője, a rektor vált az egész intézmény fejévé.

A diákok tizenéves korukban kezdhették meg egyetemi tanulmányaikat, és húszéves korukig tanulták az alapokat. A második év végén megszerezhettké a baccalaureatusi fokozatot, a hatodik év után pedig a doctoratust. Ekkor kerülhetett sor arra, hogy megismerkedjenek az egyetem további három karával. Választhattak, hogy a teológiai, az orvosi vagy a jogi karon folytatják-e tanulmányaikat. Ha valaki az orvosi vagy jogi pályát választotta, további hat évig koptathatta a padokat, míg ha teológus doktor akart lenni, további nyolc évet kellett tanulnia, és megvárni, míg betölti a harmincötödik évét.

Szövegmagyarázat és nyilvános viták

Az oktatás lényegében különféle szövegek tanulmányozását és magyarázatát jelentette. A párizsi artes karon Arisztotelész csaknem összes munkáját kommentálták, Bolognában azonban csak szemelvényeket emeltek ki műveiből. Az itáliaiak inkább a retorika oktatására helyezték a hangsúlyt, és *Cicero* műveit citálták, míg az orvosi karonk elsősorban Galénosz és Hippokratész szövegeit tanulmányozták.

A szövegmagyarázat rendszerint grammatikai elemzéssel indult, majd logikai értelmezéssel folytatódott, és a tanulócsoporthoz eljutott a vitáig, amikor már túlléptek a szövegen, és a menet közben felmerült problémákkal foglalkoztak. A disputa hamarosan a diákok és a magiszterek szellemi tornájává vált.

A vizsga szintén kommentárokból állt. A jelölt kapott a doktorok kollégiumától két kommentálandó szöveget, majd hazament, hogy elkészítse a szövegmagyarázatot. Ezt aznap este kellett felolvasnia a székesegyházban a vizsgabizottság előtt. Ha megfelelt a templomi előadáson, elnyerte a licentiát, és egy újabb nyilvános vizsga után megkapta a magisteri címet. A végzett hallgatót nagy pompa kíséretében a székesegyházhoz vezették, ahol beszédet tartott, és álláspontját meg kellett védenie diáktársaival szemben. Itt tölthette be először a magister szerepét, és vezethetett egyedül nyilvános vitát. Természetesen minden egyes vizsgát ajándékozás, mulatság követett a vizsgázó költségeire.

Az eddig elmondottakból már bizonyára könnyű kikövetkeztetni, hogy az egyetemi diákok és magiszterek használtak könyveket. Az új követelményekhez alkalmazkodnia kellett a könyvkészítés mesterségének is. Gyorsabbá vált az írás, mert a professzorok előadásait valahogyan rögzíteni kellett. Ezeket a jegyzeteket rendszerint még a vizsgák előtt sokszorosították négylapos füzetek formájában. Csökkent a könyvek díszítése, a szegényebbek számára készített művekben már kihagyták az iniciálék helyét. Megnőtt a rövidítések száma, megjelent a tartalomjegyzék és a lapszámolás is. A könyv tehát dísz tárgyiból munkaeszközzé és iparcikké vált.

Jönnek a fanyalgó humanisták

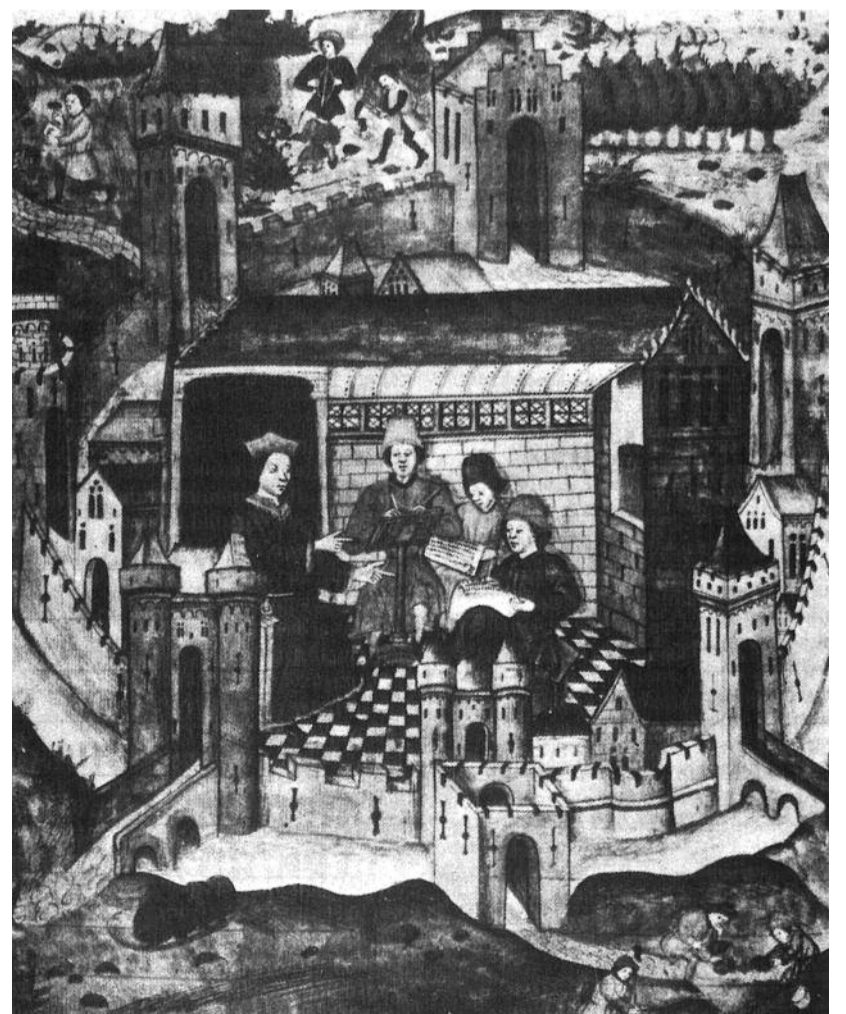
A nevesebb egyetemeken általában hetedhét határon túlról is érkeztek diákok, és igyekeztek nemzetiségük szerint ügynevezett natiókba tömörülni. Párizsban a 13. században négy natiója volt, míg Bolognában tizenhárom, köztük a magyar is.

Hazánk értelmisége szinte már az első pillanattól bekapcsolódott Európa szellemi vérkeringésébe. Diákjaink neveit megtalálhatjuk Párizs, Bologna, Bécs, Krakkó, Prága

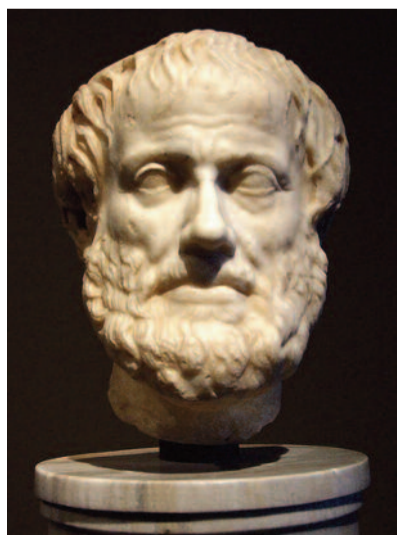
egyetemi névsoraiban. Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy királyaink is próbálkoztak universitások alapításával – nem túl nagy sikerrel. A *Nagy Lajos* által alapított pécsi és a *Zsigmond* által létrehozott egyetem is csak pár évet élt meg. *Mátyásnak* nagyra törő álmai voltak, óriási épületet akart emelni Budán, külön városrészt szeretett volna megépíteni körülbelül negyvenezer diákkal, akiket a kor legnevesebb tudósai okítottak volna. Tervei jelzik, hogy fővárosát Európa kulturális központjává szeretné tenni.

A középkori egyetemek vonzereje a renezánsz megjelenésével csökkenni kezdett. A humanista tudós zsörtölődve fordult el a skolasztikus kommentároktól, és az universitas nyüzsgése helyett tekintélyes, gazdag pártfogók oltalmát kereste, anyagi gazdagságra vágyott. Háta fordított az értelmiség egyik fő feladatának is: nem érintkezett a tömeggel, nem akart oktatni, inkább elvonult a tudomány elefántcsonttornyába. A tudomány és az oktatás egy időre szétvált. A tanítás tovább folyt ugyan az egyetemeken, de az igazi szellemi munka immár nem ott zajlott.

■ JÁNOSI VALI

A Zsigmond király által létrehozott óbudai egyetem

Arisztotelész

görög és latin szerzők műveivel ismertették meg a keresztényeket. *Arisztotelész*, *Galénosz*, *Ptolemaiosz*, *Hippokratész* művei visszaérkeztek Európába – arabul. Elsősorban a muzulmán közelség miatt arabul ki-

Magyar kancionálé zsolttárok, népénekek Kálvin János emlékére

A 16. század derekán a magyarság hitéletét is jelentősen megváltoztatta a reformáció tanainak gyors terjedése, így rövid idő alatt énekes kultúránk szerves részévé váltak a legsebb genfi zsolttárok is.

A *Kálvin* nevével fémjelzett énekeskönyv számos darabja hamar napvilágot látott magyarul. Ezek a korabeli népnyelv fordulatait is mestersen alkalmazó fordítások a mohácsi katasztrófa után megrendült emberek számára biztatást, hitet és reményt közvetítettek. Anyanyelvű költészetünk is óriási lendületet kapott tőlük, a kottanyomtatás feltalálása pedig a dallamok gyors terjedését tette lehetővé. Mindezek eredményeként a következő századok sorra termelték a szebbnél szebb könyveket: psalteriumokat, graduálokat, kancionálékat.

Az elmúlt négy és fél évszázad során a különböző protestáns felekezetek – részben a teológiai különbségek miatt – eltérően alakították a közös töről sarjadt zenei repertoárjukat, de a genfi zsolttárok mindegyiknek alapját képezik ma is. A református magyar falusi ember vallási ünnepein azonban legalább ennyire fontos szerepet tölthettek be azok a népénekek vagy szentes énekek, melyek szerzői sok esetben ismeretlenek. Ezek ritka

és rendkívül értékes elemeket őriztek meg a kultúrák egymásra rakódásának folyamatából, a melódiai variánsait, a harmonizációs gyakorlatokat és előadói tradíciókat tekintve éppúgy, mint a szövegeket illetően. A pentaton összejtől a pszalmodizáló és gregorián zenei hagyományokon át a sajátos népi többszólamúságig csupa olyan szépséges dolgot, amelyről az írásbeliség megfeledezett.

Jómagam, akit több mint fél évszázada Debrecenben kereszteltek „vas-tagnyakú kálmánistának”, azon töprengtem a Kálvin-évforduló közeledtén, hogy ez alkalomból fel kellene tárunk a református gyülekezeti éneklés és a magyar népzene, a történelmi ének és a régi zene közötti rejtett, láthatatlan, de jól sejthető alagutakat. Járhatóvá és korszerűvé ten-

ni őket, fényesen kivilágítani. A zene-tudomány izgalmas eredményeit megismertetni a laikus, zeneszerető közönséggel.

Erre vállalkoztam hát a kilencvenes vokális-kamarazenei mű megírásakor. A *Magyar kancionálé* előadása során fájdalomainkat és reményeinket osztjuk meg az égiekkel a költészet és muzsika közérthető nyelvén. Több évszázados zenei nyelvméleket megőrizve, de egyben meg is újítva őket. A hagyományokat megőrizve és tisztelettel tartva, de az instrumentális hangzást korszerűsítve. A mai ember hit, közösség és összetartozás utáni vágyát szolgálva és azt erősítve.

Hála és köszönet mindazoknak, akiknek a jóvoltából máig fennmaradtak ezek a dalok: a nehéz sorús falusi adatközlőknek, a sok névtelen nótafának, a tudósoknak, kutatóknak, gyűjtőknek, a gyakran bujdosásra kényszerülő nyomdászoknak, papoknak, kántoroknak, tanítóknak és költőknek.

■ KISS FERENC
(Forrás: *reformatus.hu*)

Kapható az Etnofon lemezboltjában: MesterPorta, 1011 Budapest, Corvin tér 7., tel.: 1/486-1189. Megrendelhető: info@etnofon.hu. Terjeszti a Hangvető: hangveto@hangveto.hu.

Csendben, észrevétlen

Megjelenéséhez mérten éveket késve került kezembe *Dánielisz Éva* evangélikus költőnő *A megőrzött mécses* című verseskötete. Kivételben semmi különleges, semmi hivalkodás: fehér lapokon fekete nyomtatásban versek, grafikák. Utóbbiak *Kis Iván* munkái, aprólékosan kidolgozottak, reálisak, szépek.

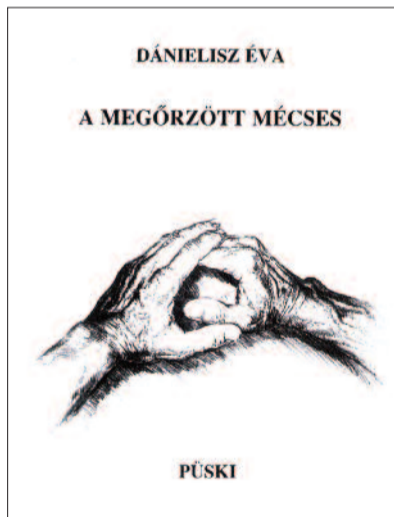
A karcsú kötet tartalma igazolja, hogy az olvasáshoz kedvet teremtő fülszöveg nem lódít hatásvadász módra. Igazat fogalmaz meg, a verseket teremtő költőnő szándékának az igazát. Dánielisz Éva hivatása szerint magyar szakos tanár, külföldi diákokat oktató a magyar nyelv szabályaira. Versfűzésében, rímekben gazdag, ritmusait tekintve szabályos alkotásaiban kétségkívül érződik a szakma ismerete és szeretete.

Ám van valami, amit lehetetlen figyelmen kívül hagyni, ha versről esik szó: a lelki élményt eredményező belső erő, amely csak a versek alkotójának szívéből származhat hitelesen. Mindez lekerekítetten van jelen kötetének legsikerültebb darabjaiban akkor is, ha a versek olvasása közben *Áprily Lajos* és *Vármai Zsuzsanna* sorainak lüktetése jut eszünkbe itt-ott, s ez – valljuk be – elfogadható hatás abból az alapelvől kiindulva, ami az emberség természetét, a természetes emberséget illeti.

A kötetet kezdő ciklus címét nem véletlenül kölcsönöztem e cikk címéül, hiszen ez a csend, ez az észrevétlenség, szelidség nagyon is hiányzik a mából. Dánielisz az önzetlenség költői magatartásának híve, mint kötet mottójában kendőzetlenül kijelenti: „Az marad tiéd, amit másnak adtál, / csak az a szép, mit másnak megmutattál, / csak azt tudod, mit másnak tanítottál, / és nem fázol, ha volt, kit be-takartál.” Micsoda emberi erő rejlik e négy sor mögött! Az összetartozás, amelynek hálója színleg foszladozni

látszik korunk társadalmában. S meg-ejtő rögtön az első, *A rengetegbe rejsd magad!* című versének tántoríthatatlan józansága.

A kételkedés nem kerül el minket, erre utal néhány verse, s ez a bizonytalan érzés nem kevesebbre alkalmas,

mint hogy megerősítsen hitgazunkban. Így történik a verseket teremtő költő sorsban is, hiszen az emberség gyökeréből származik, s kötelessége hordozni az emberség zászlait: szavak vigaszát. Vallomások a versek – életről, anyaságról, szeretetről, anyanyelvről, múlttól, jelenről, a beletörődés és/vagy a soha bele nem törődés kényszerében.

A kötet legnemesebb szövedéke a *Halottsirat* tagolt monológia, amelyben szerelmére emlékezik, a létebeli múltban és a léten túli jövőben oldva a veszteség mélységének iszonyú fájdalmát. Lélekben és emlékezetben együtt él a mindennapok valóságából már eltávozott szeretteivel, s könnyeinket hívja elő az átérzéssel írott (és olvasott) emlékező verseivel. Azt fogalmazza meg, amit elveszíteni nem szabad, azt a belső tartást, amely mindörökkön által elkísér minket a személyünkre szabott úton. És mer-

je valaki kétségbe vonni a művészet empátiáját; Dánielisz Éva gondolatai-érzelmei rögtön rácsafolnak úgyszólván, s azonnal támaszává válik mindenkinek (és mindenki e költészetnek), aki belső utak vezérlésével halad.

Nagy társadalmi változások ígértét jelentő eseményekről számol be *Magyar hitvallás* című, kötetzáró ciklusában. Elsősorban az 1956-os forradalom és szabadságharc történéseinek, azok szellemi utóéletének állít emléket. „Mert az igazság egyszer győzni fog, / bármily mélyről tülekszik fel a fényre, / mindig a Krisztus keresztje ragyog, / és soha nem a Júdas ezüstpénze” – vallja a *Nagy Imre és társai halálára* című versének befejező szakaszában. S bár óhatatlan, hogy e társadalmi jelenségeket felelevenítő és szubjektíven értelmező mondanivaló vezércikként vigyen a versekbe, mégis napjainkig ható érvényt képes adni ilyen figyelmeztetésekkel: „Egyformán sós minden magyar könny, / s igazgyöngy minden csepp véretek, / hát ne engedjétek ki-játszani / egymás ellen a szenvedéseket!” (*A Terror Háza Múzeum falára*) Az összekapcsoló „országnyi szent kézfogás”-t hiányolja, amely létezett ugyan, de hagyták elveszni a hazug jelszavakat szövé jövőben széthúzó szerű – érdeme: dacolva mindenféle, környezetet táplálta sérelemmel, hirdeti a hétköznapi hűség belső érvényű, szolid dicsőségét.

■ ZSIRAI LÁSZLÓ

Dánielisz Éva: A megőrzött mécses. Püski Kiadó, Budapest, 2007.

Jegyzetlapok

(Napló, 2009)

Emléktábla a költőnek. Talán maga az égi ünnepelt intézte így. Mintha dézsából öntötték volna, úgy szakadt az eső késő délután. A Törökvezs út 3/c alatt tábla került a falra, hogy hirdesse: „Ebben a házban élt 1947 és 1974 között Weöres Sándor (1913–1989) és Károlyi Amy (1909–2003) költő és műfordító házaspár. Állította: Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat”.

Húsz éve halt meg a világirodalom egyik legnagyobbja, *Weöres Sándor*. A magyar nyelv nagy varázslója, aki kicsiknek és felnőtteknek írt verseivel örök reményt üzent. Szombathelyen született, mégis a cseri dombok tetején gubbasztó kemenezaljai falut, Csöngét tekintette szülőbéli patriájának, mert ott töltötte gyermek- és ifjúkorát. Az idő zsákjában felejtett kis településen a magány készítette olvasásra, korai írásra, az idegenként bolyongásra a nagyvilágban. De nem volt teljesen egyedül, művelt édesanyja beléoltotta az irodalom szeretetét, barangolást a könyvek csodálatos birodalmában. És együtt találták meg a messiást, aki a társtalanság kínzó érzését enyhítette egész életében.

Csodagyerek volt, és az is maradt. Tizenhat évesen vetette papírra: „Én keresem az életet: életet egyetlen halál. / Én keresem halálotomat / és életet majd megtalál.” *Kodály* abban az évben olvasta el a költő *Öreges* című versét, és oly nagy hatással volt rá, hogy kórusművet komponált belőle. Talán Weöres Sándor az utolsó nemzeti költőnk, akit soha senki nem tudott kiséjítani. Mindenki ő, minden magyaré!

Templomi csönd. Jó betérni Isten házába, a késő délutáni csöndbe. Álldogálni leghátul, azután leülni a kopott padba. Gyakran elnézem az arcokat, amint türelmetlenül figyelnek. Mormolnak valamit, majd pénzt keresnek, hogy újságot vegyenek, vagy valamelyik perselybe gyömszőljék az obulust. Sokszor ingyen viszik el a „zsákmányt”. Hangos cipőkopogással érkeznek és távoznak, nagy köröket leírva, hogy mindenki észrevegye őket. Bántó ez a vad zajongás. A hit láthatatlabb és magányosabb. Talán szomorúbb is. És a mellénk térdeplő Isten is a felhomály némaságban talál ránk.

Pető Intézet. Tíz éve naponta látom a nagybeteg gyerekeket és a cipekedő faradt szülőket. Gurítják a vastag gumikerekű tolokocsikat, emelik nyögve föl a buszra. Legtöbbször a középső szabad helyet foglalják el, egymást segítve és biztatva. Mosolyogva és befelé nyelve a könnyeket. Mert szívét fájdalom a sovány arcú lánykák, a vastag szemüveges fiúk görcsös, pálcikalábakkal. A legtöbb odaszíjazva, mert ülni sem tudnak, és beszélni sem, csak kikiáltani egy-egy szót, ha aggodva anyjukat keresik... Most is itt van a fiatal család. A férfi már beleöszülve a mindennapos „keresztcipelésbe”. Mert mind a két gyerekeik súlyos beteg. Isteni csoda, hogy még élnek! A legszomorúbb embere látvány; néha kimennek a Dunaparttra, és a kirándulóhajókat nézik. Mind a négyen, küszködve, egymásba kapaszkodva néhány percnyi boldogságért. Emberi nagyság és

győzelem ez – nem tudva, ki a „nagyobb”: az apa vagy gyermekei?

Életfogyatkozás. Fogynak az évek, a ritka boldog napok. Marad néhány könyv, *Mozart Rekviemje*, piros alma és szőlő, kedves madaram: a minden reggel megmosdó és két korty vizet ivó csöpp cinke és pár barát, akik a legnehezebb időkben is kitartottak mellettem.

Kazinczy emlékezete. A széphalmi írófejedelem születésének kétszázötvenedik évfordulóját ünnepeljük. Haza, nemzet és magyar nyelv elválaszthatatlan volt életében, és ennél többet ma sem tehetett volna. „Saját nyelvünket tudni kötelesség” – ezt az intelmet naponta elmondta szóban és levélben. És ne feledkezzünk meg az irodalmi életet újjászervező férfiről sem. (Igaz, abban az időben az emberek keresték egymás társaságát, egy-egy órák beszélgetésért sokszor napokig rázkódtak szekéren.) Bizonyára ezért alapította 1789-ben *Batsányival* és *Baróti Szabó Dáviddal* a *Magyar Museum* című folyóiratot Kassán. Később *Orpheus* címmel saját lapot indított.

Kevés szó esik a Martinovics-mozgalomról. Miután a perben rábizonyították, hogy ismerte a kátét, hét év börtönre ítélték. Azonban ott sem tétlenkedett: megismerkedett *Kis János* evangélikus lelkészsel, akivel titokban levelezett.

Nemcsak az utókor volt hálátlan vele szemben, de kortársai is. A *Bajza* vezette új generáció erősen támadta és korszerűtlenséggel vádolta. Kazinczy Ferenc keserűen vette tudomásul a fiatalok kritikáját, de nem tudott már válaszolni: élet-erősen, tele tervekkel kolerajárványban váratlanul meghalt. Epigrammái közül sok a tanulságos és a találó. Az *Írói érdem* mintha ma íródott volna: „Szólj! s ki vagy, elmondom. – Ne tovább! ismerlek egészen. / Nékem üres fecsegőt fest az üres fecsegés. / Íz, szín, tűz vagon a borban, ha hegyaljai termés: / Íz, csín, tűz vagon a versbe, ha mesteri mív.”

Esti kérdés. Olykor megszólít bennünket Isten. És mi legtöbbször némák maradunk. Vagy butaságokat fecsegünk. Komoly, életünket eldöntő kérdésekre tudni kell őszintén felelni.

Mátyás corvinái. Az Országos Széchényi Könyvtár gondozásában gyönyörű kötet jelent meg nagy királyunk corvináiról. Mátyás könyvtára nagy volt és híres. És világi, hiszen az egyházi művek mellett ott sorakoztak a kor legnevesebb munkái is, főleg a görög irodalom válogatása. Emlékszem egy 1471-es levelére: beszámol benne egy kedves olvasmányáról, amely már ifjúságában is tetszett neki. Arról is tudunk, hogy szabad idejében szívesen látogatta a tudós barátokat, s hallgatta a hajnalig tartó vitákat. A mostani kötet érdekessége, hogy a fotók a részleteket, a díszes iniciálékat is felnagyítják. Így a mai utódok azt is láthatják a különleges lapokon, amit maga Mátyás sem láthatott.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

„Lelkeszi szolgálatomat mindenkor odaadó hűséggel végzem, Isten dicsőségére és embertársaim üdvösségére” – hangzik el minden evangélikus lelkeszavatáson. A fogadalomtételkor a frissen avatott lelkesz még nem is tudja, szolgálatának éveit hányféle helyen és helyzetben kell majd megpróbálnia teljesíteni az idézett mondatban kimondott ígéretét. Mert minden lelkesz életében vannak kihívások, talán saját hitét is megpróbáló szolgálatok. S annak ellenére, hogy egyikük sem orvos, mindennapjaik fontos része a kórházi vagy otthoni betegágy melletti vigasztalás és támasznyújtás. Alábbi összeállításunkban olvasóink a lelkeszi hivatás e sokrétű, olykor igen nehéz, mégis nagyon szép „szeletével” ismerkedhetnek.

„Jobban vártam, mint a fájdalomcsillapítót!”

Urunk küldő akaratából negyvennégy éves lelkeszi pályám alatt mindig „megtalált” a kórházi szolgálat. A rendszeres beteglátogatások mellett 1988-ban teljesedett ki számomra ez a szolgálati terület. Amikor már „puhult” a diktatúra, a csömöri parókán megkeresett dr. Gémesi György sebészorvos a kistarcsai Flór Ferenc Kórházból. Elmondta, hogy lenne lehetőség a hetenkénti kórházi istentiszteletre. A főorvos (később országgyűlési képviselő, ma Gödöllő polgármestere) megszervezte a katolikus, református és evangélikus lelkeszek számára az istentisztelet megtartásának lehetőségét.

Ettől kezdve nem megtűrten, a kórházi dolgozók, ápolók jóindulatára bízva és attól függően járhattam a kórház folyosóin, hanem bármikor látogathattam, és szombatoként református lelkesz kollégámmal felváltva tarthattunk istentiszteletet. Egészen új, missziói lehetőség volt ez számunkra...

Azt hiszem, mindenki, aki fekdült már kórházi betegágyon, s re-

sék nekem kívánni, hanem jó utat a mennyországba!”

Mindig megrendített, amikor az utolsó útra készülő betegről hozzátartozói elmondták, hogy már nem szól, nem kommunikál. Mégis, amikor fölé hajoltam, a *Miatyánk* szavai formálódtak az addig bezárt ajkakon, s az úrvacsoravétel után látható volt a megkönnyebbülés, a lélek elcsendesülése... Sokszor megtapasztaltam ilyenkor, hogy a kórterem is lecsendesült, s a szobatársak is együtt imádkoztak a nagy útra készülővel.

És öröm volt hallani, amikor bibliai, imádkozó életű kedves híveink elmesélték, hogy a kórházban betegtársaikat megtanították egy-egy énekre vagy imádságra. Mekkora missziói lehetőség ez is!

Istennek hála, számtalanszor átélhettem az Áldott Orvos gyógyító szeretetét is. Valami semmihez nem hasonlítható erőforrás és ajándék volt mindig együtt imádkozni egy-egy nagy műtétre készülő testvérrel a kórházi betegágy mellett, majd a templomban a gyülekezettel együtt

FOTO: BODA ZSUZSA

„Amíg otthon voltam, a gyülekezetemben minden alkalmon részt vettem. Több hónapos kórházi tartózkodásom alatt is az *Útmutató* és a *Biblia* üzenetével kezdem minden napom, szobatársaimmal pedig gyakran együtt imádkozunk. Érzem, hogy a jó Isten állandóan velem van” – mondja Várnai Istvánné a Rókus Kórház ápolási osztályán.

megő szívvel várt különféle orvosi beavatkozásokra vagy leletekre, átélte, mennyire megváltozik az értékrend, amikor a betegség ágyba parancsolja az addig soha rá nem érő, örökké rohanó embert, akinek elvégzendő feladatokkal és tervekkel van teleírva a határnaplója... Ebben a megváltozott értékrendben sokkal fogékonyabb a szív, élesebb a látás és a hallás Isten igéjének, a bűnbocsánat kegyelmének befogadására.

Egy alkalommal az úrvacsorát kérő beteg így fogadott örömtől sugárzó tekintettel: „Jobban vártam, mint a fájdalomcsillapítót!” Sohasem felejttem el kistarcsai szeretetotthonunk egyik drága, idős betegét sem, akinek betegágyánál búcsúzásakor jobboldalt kívántam. Mire ő leírhatatlan derűvel így válaszolt: „Ó, ne jobboldalt tes-

az istentiszteleten, aztán megtapasztalni, hogyan hat a kegyelem...”

Sokszor nagy dilemma egy családban, hogyan viselkedjenek, hogyan forduljanak szeretetükhöz, akit az orvosok reménytelen esetben nyilvánítottak. Májig is szívemben vannak egy kedves ismerősöm szavai, aki elmondta, hogy férje gyógyíthatatlan betegsége egyikük előtt sem volt titok és nem volt tabutéma. Mindent megbeszéltek, örültek minden napnak, és olyan őszinték voltak, olyan hihetetlenül közel kerültek egymáshoz, mint házasságuk alatt korábban soha...

Milyen ajándék, ha nem felejtjük, és tudjuk, mikor a sötétség éje ránk borul, s a halál árnyékának völgyében járunk: *a legszebb még hátravan!*

■ SOLYMÁR PÉTER
nyugalmozott lelkesz

Lelkeszek

„Egymás terhét hordozzátok”

Beszélgetés Körmeny Petra Kornélia evangélikus lelkeszsel, dúlával a szülés, születés csodájáról

► **Körmeny Petra a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet lelkesze, de honlapunk *Kíhez fordulhatok* rovatának tanácsadójaként is várja a hozzá fordulókat. Lelkeszi tevékenysége mellett dúlaként szüléseknél szokott segíteni. Mi a feladata a dúlának? Sokan talán valamiféle ezoterikus dolgot gyaníthatnak a „foglalkozás” mögött, pedig egyáltalán nem ilyesmiről van szó.**

– *Hogyan lettél dúla?*

– A születés, szülés korában nem annyira foglalkoztatott. Édesanyám halálakor azonban közel kerültem az elmúlás és a halál gondolatköréhez. Érdekes módon utána többször kellett temetésre mennem; kórházi haldoklásnál és meghalásnál is jelen voltam. Ezek a tapasztalások segítettek bennem a gyász folyamatát, hatásukra a dolgok a helyükre kerültek.

Ezzel párhuzamosan azonban egyre jobban éreztem, hogy szükségem lenne a másik oldal megtapasztalására is, hogy a másik kapuban, a világrajövetel kapujában is álljak. Korábban jártam *Andorka Esztussal* a születés hetére, és akkor fogalmazódott meg bennem, hogy beiratkozom egy dúlaképzőbe. Izgalmasnak és érdekesnek találtam: voltam kétszer-háromszor kórházi szülésnél, aztán *Noll Andrea Nandu (Holdudvar.babahaz.hu)* múlt nyári táborában, amelyen tizenhárom vetünk részt. Andrea ezután meghívott a bábaházába, és azóta velük dolgozom.

– *Mit jelent az, hogy valaki dúla?*

– A szó görög eredetű, a *doulosz*, *doula* szolgálatban lévő nőt, szolgáló nőt jelent. A régi magyar hagyományban az az „asszonytárs” volt, aki segítkezett a szülő nőnek a szülésnél. Napjainkban is ez a feladata: segít az anyának, a babának, az apának, és kommunikál a szakszeméllyel.

– *Mi a konkrét feladatod egy-egy szülésnél?*

– Már a szülés előtt, a felkészülés, felkészítés fázisában beszélgetek az anyával. Ma Magyarországon többségükben erősen medikalizált, kórházi környezetben szülnék a nők. Mi arra készítjük fel a nőket, hogy szüléskor ne essenek kétségbe, hiszen testük úgy van kitalálva, hogy gyógyszeres segítség, műtéti beavatkozás nélkül is képesek legyenek világra hozni magzatjukat. Ebből a szempontból a dúlaság lelkipogozói munka számomra.

A dúla mély lelki és testi rákészüléssel, a megfelelő szakirodalom elolvasásával tisztában lesz a szülés folyamatával – nem érik meglepetések. (...) A szülésnél kézzelfogható, a szülést segítő dolgokat végez: tartja az anyát, masszírozza a hátát; lelki erőt önt bele; ha van rá igény, homeopátiás szereket ad neki; a kórházi személyzettel beszél, orvossal, szülésznővel egyeztet – hogy mindannyiuknak jó legyen. (...)

– *Keresztényként mennyiben más dúlának lenni, mint ezoterikus, holisztikus szemléletű hozzáállással?*

– A dúlaság gyakorlati dolog, spirituális vonalat nem kell ebbe bele-

hozni. Keresztényként az „egymás terhét hordozzátok” parancsa vagy hívása az, ami kiemelendő.

Engem jobbra keresztény anyák választanak, akiknek fontos, hogy én is keresztény vagyok, és hogy keresztényként legyek velük ezekben a percekben, órákban. A kezeimet nyújtom nekik, nyugtatom őket, s bátorítom őket arra, hogy meg fogják tudni csinálni. Ezt tulajdonképpen minden dúla képviseli. Ami mégis keresztény többletet jelenthet, az az, hogy én személyesen, hitben, életemben mit viszek bele. (...)

– *Te magad még nem szültél gyermeket...*

– Igen, sokan felteszik a kérdést, hogyan lehet dúla az, aki személyesen még nem tapasztalta meg a szülést. Én jelen voltam már számos szülésnél – akár lelki, akár testi értelemben –, lelkésznek pedig tudom, milyen lelki blokkok lehetnek, amelyek megakaszthatják a folyamatot. Egy asszony számára a szülés sok szempontból olyan, mint a kereszttség: egy egész életet átforgató változás. Ezentúl már semmi nem lesz olyan, mint volt. Azzal, hogy anyává érik a negyven hét alatt, aztán a szülés, majd a nevelés által, óriási átalakulás zajlik le. A kereszttség is ekkora változás, hiszen megszűnik egy régi élet, és új élet jön el. Mindent lelkileg is el kell hordoznia a nőnek – ebben segít egy lelkesz, egy lelki vezető jelenléte, támogatása. (...)

– *A szülésnél rajtad kívül van még más is a kórházban, például családtag?*

– Budapesten csak pár olyan családtag van, ahová beengedik az apát és a dúlát is. Sőt vidéken sok olyan kórházról tudok, ahová senkit nem engednek be az anyával, tehát még apás szülés sincsen. Ha van egy dúlaja, aki elkísérné, aki felkészítette, aki elmondja a vajúdás szakaszait, és a külső jegyekből magyarázza neki, hol jár a szülés, az sem lehet vele.

– *Te vizsgálod is a szülő nőt?*

– Mi nem vizsgáljuk az anyákat, mi a külső jegyekből tudjuk, mi történik. Sajnos a kórházakban állandóan vizsgálatokkal zavarják meg a nőket a vajúdás folyamatában. Sok orvos azzal érvelve, hogy a gyerek élete múlik bizonyos dolgokon, nem engedi, hogy az anya a saját ritmusában átengedje magát lelkiképpen a szülésnek. Amikor kimondják azt a mondatot: „Maga tudja, de a babája élete is múlhat ezen!” – akkor a felkészületlen vajúdnő biztosan oxitocint, gátmetszést vagy valami egyéb beavatkozást fog választani. A szülés egy anya testében magától zajlik, de a legtöbb kórházban siettetik, nem hagyják kibontakozni. Szerencsére ez alól is vannak kivételek: az ilyen helyen szülő asszonyoknak gyönyörű élmény lehet a szülésük.

– *Hol „rontják el” a kórházban?*

– Nem elrontásról beszélünk, hanem egy teljesen más szemléletről, amelyben az anya és a megszületendő gyermek van a középpontban, minden és mindenki nekik rendeli alá magát, kíséri őket – és nem „levezeti” a szülést, esetleg „megszültszi” az anyát. (...)

A háborítatlan szülés azt jelente-

ASZERZŐ FELVÉTELE

né, hogy hagyjuk a folyamatot magától kifejlődni, hogy a nő lelkileg is megérhesse erre. Könnyebben szül az az asszony, akinél elérkezett a szülés ideje. Aki végigvajúdott annyi órát, amennyit kellett.

Az, hogy mennyi ideig vajúdnak valaki, attól is függ, hogy mennyi ideig tart a szülésre való rákészülés. Ha van egy dúla mellette, könnyebben megérhet egy folyamat. A legjobb lenne, ha hagynák a nőket vajúdnak. Ha elérkezik az idő, jön a baba. (...)

A szülés utáni első órát a pszichológia „arany óráként” emlegeti. Ilyenkor alakul ki az egész életre való kötődés. Ha az anya karjába teszlik le a gyermeket, a kötődés megvalósul. Ha elviszik órákra, akkor azt fogja hinni, hogy az őt körülvevő világ, az univerzum nem támogató közeg, hanem ellenséges. Ha az ember a földi dolgaiban nem tud bízni, nagy és lehetetlen lépésnek tűnik az, hogy a transzcendens Istenben higgyen.

– *Az emberek azonban mégis éheznek az istenire...*

– A piac tele van ezoterikus szeméttel, és mint a cukrot, úgy viszik, mert éheznek arra, hogy valaki megtanítsa nekik, hogy az élő Isten hogyan szereti őket; hogy megtapasztalják, hogyan szabadulunk meg a Krisztusban. Sívárogiák az emberek az evangéliumot, és aki azt mondja, hogy ez nem igaz, az nem jár nyitott szemmel, vagy önmagában is falai vannak.

Az egyetemi gyülekezetben azt látom, hogy igenis van igény olyan közösségre, amelynek középpontjában a szeretet Istene áll. Ugyanez igaz a szüléseknél is. Az én feladatom dúlaként az, hogy az anya megtanuljon hinni, hogy megtanulja azt, hogy az Isten nem véletlenül teremtette az asszonyt olyaná, amilyen. Amikor Isten megteremtette őt, akkor azt mondta, hogy „ez jó”. Jó és alkalmas a gyerekszülésre is. Nem azt mondta, hogy egy kis toldozgatással fog tudni szülni, hanem olyanak teremtette a testét, hogy képes legyen a legnagyobb csodára. (...)

■ BOLLA ZSUZSANNA

Az interjú teljes terjedelmében
egyházunk honlapján olvasható.

fehér köpenyben

A fekete kutya megszelídítése

► **Határhelyezeteink – ifjúsági és gyermek-lelkigondozás kórházi környezetben címmel tartotta tizenhetedik tudományos ülését a Klinikai Lelkigondozók Ökumenikus Egyesülete. A programnak június 12-én a budapesti Városmajori Jézus Szíve Plébánia kistemploma adott helyet.**

Lenyomtam a kilincset. A templomajtó nem engedett. Még egyszer próbálkoztam. Az ajtó makacsul tartotta magát. „Márpedig nekem erre a konferenciára mindenképpen be kell jutnom. Megígértem. Talán nem itt vannak” – gondoltam. Körbejártam az épületet. A másik ajtót zárva találtam. Az ablakokon keresztül azonban reményteljes villanyfény szűrődött ki. Erősebben, bátrabban nyomtam meg a kilincset. Az ajtó kitért előttem.

A templomban tömött széksorok félkör alakban. Az előadói pultnál *Kulcsár Zsuzsanna* evangélikus lelkész, az egyesület titkára. Épp jókor érkeztem. Zsuzsa előadására nagyon kíváncsi voltam. Csendesen helyet foglaltam. Teljes figyelemmel az előadóra koncentráltam. Ahogy beszélt, meglevenedtem előttem a kórház gyermekosztálya, láttam magam előtt Zsuzsát, ahogy épp egy kanál levest próbál becsempészni egy gyermek szájába, ahogy fehér köpenyében mesél egy másik csöppnek, ahogy mosolyával, játékoságával, személyre szabott módszerével, szeretetével elűzi a gyermekek félelmét.

„A lelkigondozónak tudnia kell, hogy ő nem a gyermek apja vagy anyja, de nem is a testvére. Tudnia kell,

hol a helye a gyermek életében, a családban, a kórház közösségében. Vigyáznia kell, mert amikor megszólít egy gyermeket, szent helyre lép. A családba” – visszhangoznak szavai még most is bennem. Büszke voltam rá. Büszke voltam arra, hogy egy ilyen munkában evangélikus lelkész vesz részt, hogy egy ilyen előadást evangélikus lelkész tart, hogy egy ilyen nemes szolgáltra alakult egyesület titkára evangélikus lelkész.

A délelőtti előadásokat *dr. Pászthy Bea*, az I. Számú Gyermekgyógyászati Klinika Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Osztályának osztályvezető főorvosa, illetve *dr. Kassai Tamás*, a Pé-

vót, a kisgyermek is ránézett a rajta lévő rajzra. Egy fekete kutya, egy kislány és virágok láthatók a rajzon. A konferencián különös értelmet nyert a harapos, ugató, rettegett fekete kutya: a mi szemünkben a félelem megtestesítője lett. A betegség, a fájdalom, a magára hagyottság, a kiszolgáltatottság jelképe. A kutya lett mindaz számunkra, ami egy kórházban félelmet kelthet egy gyermekben, amitől retteghet, de amit talán nem tud szavakba önteni, csak érezni.

Hirtelen egy gyermekkori emlékem bukkant elő. Az orvosi szoba, benne én, mint alig hatéves kislány, akinek szurit fognak adni, de aki annyira fél a tütől, hogy ordít, sőt menekül ki a rendelőből a váróba; akit végül úgy fognak le, és vonszolnak be, hogy beadják neki az injekciót. Ez az én fekete kutya története. Az előbb említett édesanya kislánya azonban megszelídítette a félelem fekete kutyáját. Ő egy szelíd anyakutyát látott meg benne, akinek jó, mert sok kiskutyát tud szoptatni. A kislány elképzelését támasztotta alá Jézus mondata is: „Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket...” Ez az ige fehér betűkkel virít a fekete kutyán.

Szükség van ránk, felnőtt, elhivatott, képzett lelkigondozókra ott a gyermekek kórházi ágyánál, mert mi már tudjuk, átéljük, milyen gyermekként betegnek lenni. Szükség van ránk, hogy megszelídüljenek a „fekete kutyák”.

Jó lenne, ha jövőre a tizennyolcadik tudományos ülés alkalmával minél többen nyitnánk be a városmajori kistemplom ajtaján. Evangélikusok is, mert van helyünk és szolgálatunk a kórházakban nekünk is.

■ HEINEMANN ILDIKÓ

terfy Sándor Utcai Kórház Baleseti Központ Gyermektraumatológiai Osztályának osztályvezető főorvosa tartotta.

A hozzászólások közül egy édesanya szavai hatottak meg. Elmondta, hogy amikor kibontotta a meghí-

Egy életbe vágó kérdés

A gyülekezeti munka mellett 2006 januárjától végzem a kórházlelkészi feladatokat a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktatókórházban. Szinte nap mint nap találkozom a születés csodájával, a halál tragikumával és a gyógyulás örömeivel. Orvosok, nővérek és a szakszemélyzet más tagjai között az ember (még a lelkész is) magára szed némi biológiai (élettani) tudást, önkéntelenül elles egy-egy fogást, szert tesz egy kis gyógyszerismeretre.

Mindezeneken túl engem régóta foglalkoztatott, hogyan lehet segíteni valakin, aki mozdulatlanul fekszik az utcán, vagy a templomban lesz rosszul (sajnos többször is előfordult már ájulás vagy egyéb rosszullet). Talán minden lelkész átélte azt, hogy isztentisztelet közben valaki összeesik, vagy egy ifjúsági táborban történik

valami ijesztő. Sok híradás szól arról, hogy ilyen esetben nem volt senki a közelben, aki segíteni tudott volna bajba jutott embertársán. S a percek gyorsan teltek, a halál visszafordíthatatlanul beállt. Az újraélesztés valóban életbe vágó kérdés.

Azt hiszem, nem foglalkozunk ezzel eleget, nem tanuljuk mi magunk sem a mikéntjét, és nem készítjük fel a ránk bízott fiatalokat sem.

Lehetőségem nyílt arra, hogy egy (egészségügyi dolgozóknak szervezett) újraélesztési tanfolyamon részt vegyek. A kétnapos oktatás kitért az eszköz nélküli újraélesztésre a stabil oldalfekvés beállításától a defibrillátor (AED készülék) használatán, a légút biztosításán keresztül a gyógyszerelésig. A változatos és érdekes előadások és gyakorlatok tömkelege után a második nap végére úgy érez-

tem, hogy a „tehetetlenségtől” való félelmem feloldódott.

Meggyőződésem, hogy valamennyi lelkész, tanár, aki emberek nagy csoportjával találkozik (s van benne némi kíváncsiság, tettekeség), hasznát tudná venni egy ilyen oktatásnak.

Alig egy héttel a tanfolyam után egy temetés alkalmával ájulás történt, s a hozzátartozók és jelenlévők mind-mind éppen azt akarták tenni (ültetés, az ájult itatása kávéval), ami tilos és a fennálló helyzetben veszélyes. Miután orvos nem volt, én magam tudtam rendezni az állapotot, s szerencsére a mentők értesítése sem volt szükséges. Azóta buzdítom a kórházlelkészeket intézményünkben, hogy tanuljanak ilyet, mert az újraélesztés valóban életbe vágó kérdés.

■ MOLNÁR JÓZSEF

Második igehirdetés az élet tiszteletéről

Együtt átélés, együtt szenvedés: képesek vagyunk erre?

Alapige: „Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal meg önmagának.” (Róm 14,7)

(...) Az erkölcsösség nagy ellensége az elfásultság. Gyermekkorunkban megvolt bennünk az együtt szenvedés elemi képessége, már amennyire értelmünk a dolgokat felfoghatta. Ez a képesség azonban az évek múlásával és az értelem gyarapodásával nem növekedett. Kényelmetlenné és zavaróvá lett bennünk. Oly sok embert láttunk, akikben már nincs meg ez a képesség. Aztán mi is visszafajzottuk érzékenységünket, hogy olyanok legyünk, mint a többiek. Mindez azért is történt, mert tanácstalanok voltunk. E folyamat során sok ember olyanná lesz, mint azok a házak, melyekben egyik üzlet a másik után zár be, s amelyek azután hidegen és idegenül néznek az utcára. (...)

Jónak maradni azt jelenti: ébernek maradni. (...) Töredékes az ismeretünk – mondja Pál apostol. De ezzel még túl keveset mond. Ennél is nehezebb, hogy tudásunk megoldhatatlan ellentétekbe való bepillantást jelent. (...) Ahelyett, hogy erkölcsösségünket egy lezárt világmagyarázattal és egy szabványos istenfogalommal megerősíthetnénk, folyvást óvnunk kell azt a világnézetből fakadó ellentmondásoktól, amelyek megsemmisítő hullámverésékként törnek ellene.

A másik, ami az együttélésre való képességünket és akaratunkat fenyegeti, a magát újra és újra ránk erőszakoló megállapítás: úgysem használn semmit! Hiszen amit teszel, és amire képes vagy a szenvedés megakadályozásáért, enyhítéséért, az élet megtartásáért – az semmi ahhoz képest, ami környezettedben történik anélkül, hogy azon valamit is változtathatnál. (...)

Erdei ösvényen jársz; a nap világos foltokban átsüt a fák koronáin; a madarak énekelnek; rovarok ezrei vídában zümmögnek a levegőben. Utadon azonban akaratod ellenére sok halált okozol. Itt vonaglik egy hangya, amit eltapostál (...). Az élet felséges dallamába belekondul a töled, vétklen vétkektől származó fájdalom és halál sötét tónusú melódiája. (...) Ilyenkor jön a kísértő, és azt mondja: „Miért gyötröd magad? Ez úgysem segít! (...)”

Van aztán egy másik kísértés. Aki egyszer a világ fájdalmát önmagában átéli, az nem tud többé önfeledten boldog lenni, ahogy az ember általában szeretné. A megelégedettséget és örömet adó fákból nem tudja magát elfogulatlanul átadni saját örömeinek, mert ilyenkor sem tud szabadulni a mások fájdalmától. Elevenen él benne mindaz, amit látott. Visszaemlékezik a szegényre, akivel a sors összehozta, a betegre, akit meglátogatott, azokra az emberekre, akiknek nehéz sorsáról olvasott – végül sötétség hull örömeinek világosságára. S ez így megy tovább.

Ha egy ilyen ember a legvidámabb társaságban hirtelen elgondolkodik, a kísértő újra megszólal: „Nem lehet

így élni! Tudnod kell függetleníteni magad attól, ami másokkal történik. Csak semmi érzékenység! Neveld rá magad a szükséges érzéketlenségre! Ha okosan akarsz élni, öltözz páncélba, légy önfeledt, mint a többiek!” Végül olyan messzire jutunk, hogy szégyelljük, ha ismerjük a nagy átélést s a nagy együttérzést. Eltitkoljuk ezeket egymás elől, és úgy teszünk, mintha megszüntetni való balga dolog lenne, ha az ember elkezd okos, értelmes emberré válni.

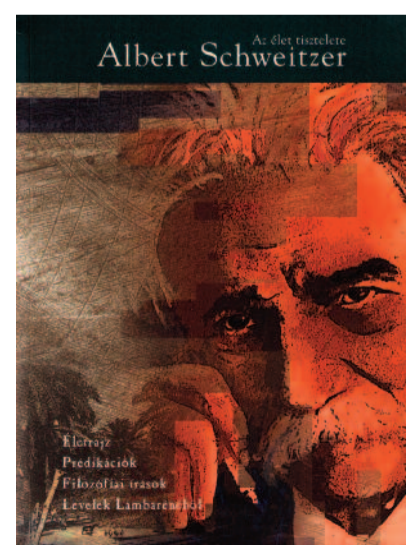
E három nagy kísértés teszi tönk-re a jó cselekvésének előfeltételeit. Legyetek éberek e kísértéssel szemben!

Az elsövel azáltal vedd fel a harcot, hogy azt mondd magadnak: az együttérzés és a segíteni akarás számomra belső kényszer. Mert bár amit tenni tudsz, csak egy csepp a tengerben ahhoz képest, amit tenni kellene; de életednek egyedül ez adhatja meg értelmét, ez teszi értékesé. Ahol jelen vagy, s amennyire rajtad múlik, legyen megváltás, szabaddítás attól a nyomorúságtól, melyet az önmagával meghasonlott élet-akarattal hozott a világba. Az általad véghezvihető kevés sokat jelenthet, ha bárhol bármely élőlény fájdalmát, baját, félelmét elveszed, függetlenül attól, hogy emberről vagy más teremtményről van szó. Életet megtartani – ez az egyetlen boldogság.

A másik kísértés ellen – hogy tudniillik a körülötted történő dolgok átélése neked szenvedést jelent – azáltal küzdj, hogy tedd tudatossá magadban: az együtt szenvedéssel egyszersmind az együtt örülés képessége is megadatik. (...) Ezért mondom nektek: ne hagyjátok magatokat elfásulni, maradjatok éberek! A lelke-tekről van szó.

Végül egyáltalán nincs jogod azt mondani: „Én ilyen vagy olyan akarok lenni!” – mivel úgy gondold, hogy így boldogabb leszel, mint mások. Csak az lehetsz, aminek lenned kell: valóságos, tudással felvértezett ember, olyan, aki együtt él a világgal, s a világot átéli önmagában. (...)

■ ALBERT SCHWEITZER

A Nobel-békedíjas orvos, evangélikus lelkész, orgonaművész (1875–1965) Az élet tisztelete című kötetéből (Irsus Libris Könyvkiadó, Budapest, 1999)

Lezárult a Szent Pál-év

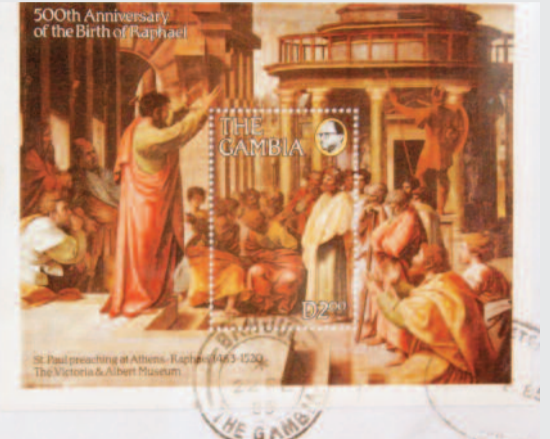
Szent Pál-évet hirdettek az apostol születésének kétezredik évfordulója alkalmából 2008. június 28. és 2009. június 29. között a római katolikus egyházfő. Lapunkban egy sajátos kiállításról készült képekkel zárjuk a jubileumot. A községi evangélikus templomban is láthatók voltak tavaly dr. Gyürki László pápai prelátus, kanonok, körmendi plébános bélyeggyűjteményének darabjai. Az alábbi felvételeket ott készítette a tárlókban kiállított bélyegekről munkatársunk, Lukács Gabi.

Pál megtérése Damaszkusz felé (a sens-i katedrális ólomüveg ablaka)
– francia bélyeg

Pál Korinthusban
– görög bélyeg

Pál Athénben, az Areopágoszon (Raffaello-festmény)
– gambiai bélyeg

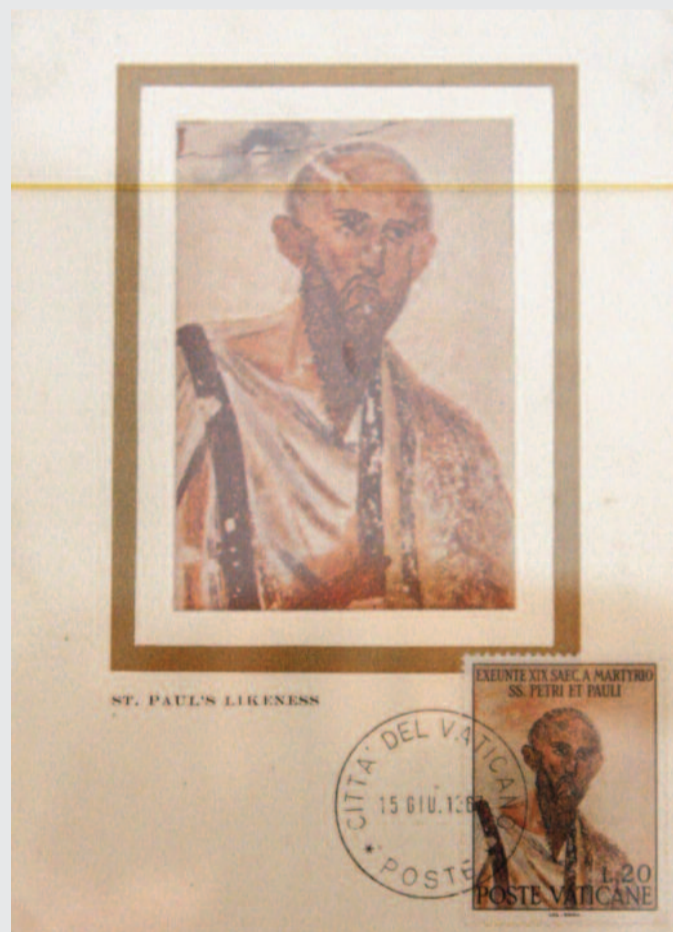
Pál Rómába érkezik (első napi borító emlékbélyeggel és alkalmi bélyegzőkkel 1961. június 28-ai dátummal, abból az alkalmából, hogy Pál apostol 1900 évvel ezelőtt érkezett Rómába)
– olasz bélyeg

Pál Athénben, az Areopágoszon (első napi bélyegzővel)
– vatikáni bélyeg

Péter és Pál (Paul Troger melki mennyezetfreskója)
– osztrák bélyeg

Pál ábrázolása (a római Szent Péter- és Marcellinus-katakomba freskója)
– vatikáni bélyeg

Pál tengeri útja Rómába (Cézarea–Szidon–Míra–Knidusz–Kréta–Málta–Szirakuza–Régium–Puteoli–Róma)
– vatikáni bélyeg

Pál rómaiakhoz írt levelének kezdete (egy 14. századi kódexből; a kezdőbetűben Pál a Bibliával és karddal)
– vatikáni bélyeg

Pál egy katonához bilincselve (a Szent Pál-bazilika bronzkapuja)
– vatikáni bélyeg

Pál és Elimász vitája
– ciprusi bélyeg

Megtévesztés

Változatlan energiával folyik a kutatás, hogy a püünkösdkor óceánba zuhant francia utasszállító repülő adat-rögzítő dobozát megtalálják. Izgató a kérdés: mi okozhatta az óriás gép tragédiáját? Vihar? Robbanás? Egyes szakértők szerint a sebességet érzékelő csövecské befagyott és tévesen mért. Talán emiatt csökkent végzetesen a gép sebessége, és kezdett zuhanni, majd tört darabokra. Téves információ, és következménye: végzetes tragédia.

Világméretű pénzügyi válságot élünk át. Hozzáértők szerint úgy kezdődött, hogy három nagy hírű hitelminősítő intézet „tévesen ítélte meg” az egyik óriásbank helyzetét. A legjobb minősítést adták a befektetőknek a Lehman Brothers Bankról, azonban a pénzügyi intézet hamarosan becsődölt. Betétesek pénze meg odavészelt. Hirtelen további manipulációkra is fény derült, és más bankcsoportok is azonnali segítséget kértek az amerikai központi banktól, hogy elkerüljék az összeomlást.

Biztosan még számos esetet tudnánk említeni, amikor megtévesztés vagy tudatos hamisítás súlyos helyzetet vagy tragédiát okozott. Nekünk, keresztyéneknek tudnunk kell, hogy az ősi kígyó, az ördög a nagy manipulátor. Meg tudja téveszteni az egész földkerekséget. Sokszor az Ige

szavaival, Jézus nevében szólal meg, és igyekszik utat mutatni, félrevezetni. János apostol szinte kérleli a gyülekezetet: „Gyermekeim, senki meg ne tévesszen titeket...” (1Jn 3,7) Bizony sokszor sodródunk. Úgy gondoljuk, ha a többiek is ezt teszik, akkor biztosan ez a járható út. Kisebbségek és csalások még elférnek az életünkben.

Talán meg sem gondoljuk, mindez hová vezet. Pedig Pál apostol arra figyelmeztet, hogy „...ne legyünk kiskorúak, akik (...) sodródnak az emberek csalásaitól, tévútra csábító ravaszágától...” (Ef 4,14) Nemegyszer elmondták bibliájára járó testvérek, hogy a döntés előtt arra gondoltak: „Mit tenne most Jézus az én helyemben?” Így biztosan jó megvilágításba került a választási lehetőség.

Kérjük hittel, bizalommal életünk kisebb-nagyobb döntéseiben Jézus Urunk segítségét, hogy megóvjon a megtévesztőtől, tévútra csábító ravaszágától!

■ HORVÁTH MIKLÓS

A HÓNAP KÖNYVE – JÚLIUSBAN 30% KEDVEZMÉNNYEL A LUTHER KIADÓTÓL

Dietrich Bonhoeffer: Követés

► **Dietrich Bonhoeffernek, a 20. század egyik legnagyobb német teológusának Követés című kötete nemcsak kortársaira volt nagy hatással, hanem a ma emberét is képes megszólítani. A könyv a Krisztus-követés lényegét, nehézségeit és szépségeit tárja az olvasó elé.**

Dr. Reuss András teológusprofesszor bevezető szavaiból világossá válik, hogy Bonhoeffer életművében központi és állandó téma a követés gondolata, mellyel fő célja az egyház és a kereszténység megújítása volt.

A munka két nagyobb egységre tagolódik, gerincét a *Hegyi beszéd* rendkívül alapos elemzése adja. A szerző az előszóban rámutat arra – nem kímélve saját hivatását –, hogy a lelkészek igehirdetéseik során egyre kevésbé képesek egyszerű nyelven megszólítani s ezáltal Krisztus-követésre hívni az embereket. Az ige tiszta forrásához való visszatérés tehát az első és legfontosabb feladat a követés útján.

A modern teológiai irodalom egyik legnagyobb hatást kiváltó könyvében Bonhoeffer többek között a követés és a hit kapcsolatának alapkérdéseit boncolgatja. A követés nem választható, hanem isteni parancsként tapasztalható meg az ember számára. A hitre jutáshoz azonnali és teljes engedelmség szükséges, akkor lesz a hit valódi, és csak így kerülhet el az az öncsalás, amikor valaki csupán hívőnek hiszi magát. Ez az egyértelmű engedelmség nem béklyó a keresztyén ember számára, hanem a hitre való szabadság alapja. A követő azáltal, hogy Jézus személyével közösségbe került, egyúttal kereszthordozóvá is lesz.

A *Hegyi beszéd* vizsgálatán keresztül adja meg Bonhoeffer a Krisztus-követés pontos leírását. Jézus a tanítványokat boldognak nevezi, de nem a nélkülözések és lemondások miatt, hanem az ő elhívásuk és az Úr ígéretének beteljesülése közötti szoros kapcsolat miatt. A követésre hívás teszi a tanítványokat „világosságá”, ezért nem maradhatnak elrejtve a világ elől. Ugyanakkor vigyáznunk

kell, hogy jó cselekedeteinkkel ne esenek az öncélúság csapdájába. „Nem kell tudnod a saját jó cselekedetedről. Különbözik az tényleg a te jó cselekedeted, és nem Krisztusé. Krisztus jósága, az, ami jó a követésben, nem tudva valósul meg” – írja Bonhoeffer.

Gondolatmenetében nagy hangsúly kerül az „önkéntes elszívódásra”, amely a gonoszúságnál sokkal hatalmasabb erőt képvisel. Amikor valaki úgy szenved el a gonoszúság igazságtalan támadásait, hogy nem viszonzja azt szintén gonosz indulatokkal, hanem e helyett jó cselekedetekre törekszik, az a gonosz erők halálát jelenti.

ból „kihívottak”), az ál- és a valódi keresztények, valamint a tanítványi csoport. De a Mester ez utóbbit is kettéosztja: azok nem mennek a mennyek országába, akik követés, azaz elkötelezettség nélkül nevezik Urnak Krisztust. (Nem a beszéd számít, csak a tettek: cselekedték vagy nem cselekedték Uruk akaratát.) A Jézus által adott lehetőség mindenki számára követhető: nem értelmezni kell a tanításokat, hanem a gyakorlatban alkalmazni, vagyis a másokért vállalt szolgálat formájában megvalósítani.

Bonhoeffer a mai Krisztus-követés lehetséges útját is felvázolja. Krisztus ma igéje és a szentségek ál-

A hónap könyve – júliusban a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Dietrich Bonhoeffer: Követés

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen!
Eredeti ára: 1900 forint.

http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Miért rendkívüli tehát a keresztyén élet Bonhoeffer szerint? Minden, ami krisztusi, az különös módon felülemelkedik a természetes adottságokon. Ez a rendkívüliség Jézus szeretetében nyilvánul meg a legdöbbenetesebb módon: Krisztus a mi megmentésünkért vállalja a kereszthalált.

A szerző a keresztyén szeretet rendhagyó volta mellett rákérdez a keresztyén élet elrejtettségére is. Egyszerre láthatóknak és láthatatlannak lenni nehéz próba elé állítja a hívőket. Hogyan lehet ezt feloldani? A követő maga valójában rejtvény van a jó cselekvésében, miközben – bár látja maga előtt Urát – látható mivoltában tetteit nem a krisztusi szeretet rendkívüliségének tudata motiválja, hanem a hitből fakadó jóindulat.

Jézus a követésre hívás kritériuma alapján erőteljesen különválasztja az embereket. Így válik külön a világ és a gyülekezet (ekklézia) – a világ-

tal van jelen, és ezeken keresztül ugyanúgy szól hozzánk, mint az első tanítványokhoz. Krisztus szavát és akaratát kell betölteni: hívását meghallani, igehirdetéseket hallgatni, másokért szolgálatot vállalni. A megkeresztelt Krisztus testének tagjává válnak, ami azt jelenti, hogy részesei a gyülekezetnek. A látható gyülekezetekben van egyedül megszentelődés. Aki a Krisztus-követés során ennek részesévé vált, azt Isten elválasztotta a nem szenttől, méltónak találta, és elrejtette a Krisztusra való várakozásban.

Bonhoeffer szerint a követő azért lehet olyan, mint Krisztus, mert a szolgálatban vele egyenlővé lett. A követő Krisztus példája szerint éli mindennapjait, mert számára a krisztusi előkép, mint a meghatározó, s ehhez a képhez igyekszik mindenben hasonlónak lenni. A követő csak arra néz, akit követ.

■ SZÉCHENYI MAGDOLNA

DÁNIELISZ ÉVA

Kérdések válasz nélkül

Az ellopott időt ki adja vissza, ki váltja meg a szédült éveket, ki hozza fel a partra megtisztítva a mocsárba süllyesztett reményeket?

Új erdő nő a felperzselt helyére a réginél tán dúsabb, ékeesebb, de az a madárdal hogy jut fel az égre, mely az üszkös lombok közt megrekedt?

Lemoshatók az arcokról a könnyek, s hozhat az idő tompult feledést, de ki győzi le a láthatatlan szörnyet, a csontjainkba ivódott rettegést?

Ki vet gátat a bosszú folyamának, ki törli el a régi vétkeket, s ki mutatja fel pajzsként a világnak egyetlen kincsünk, a szeretetet?

Vagy csálás csak a karácsonyi kised és Messiás sohasem várható, s hasztalan tárjuk ki a szíveinket, minden hit vége inkvizíció.

Ki nyújtja végre felénk a kezét, ki ad hitet és ki adhat hazát, s hogy éli túl e sebzett nemzedék a lélekföldrengés iszonyát?

(1991)

FOTÓ: VITÁLIS JUDIT

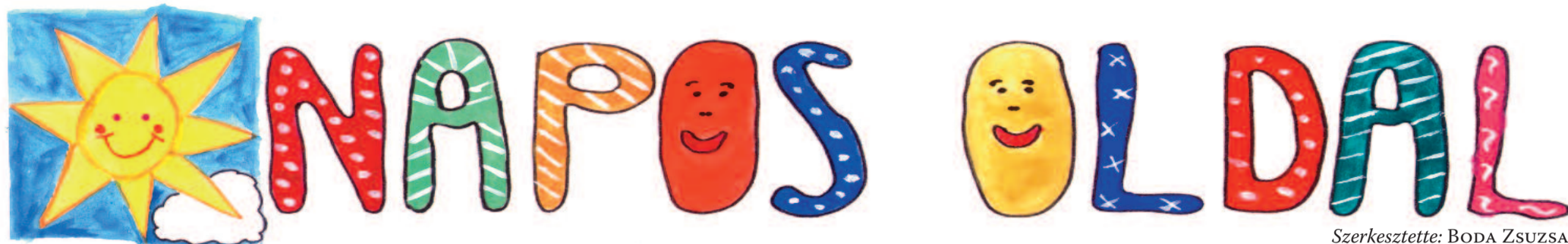
HETI ÚTRAVALÓ

Egymás terhére hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét. (Gal 6,2)

Szentháromság ünnepe után a 4. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéiben Isten küzdelemre hív a kísértésekben, és kölcsönös teherhordozásra és megbocsátásra szólít fel, mert Jézus szeretete körülöleli az életünket: „Jó az Úr mindenkihez, és irgalmas minden teremtményéhez.” (Zsolt 145,9; LK) Ezért kérte mezei beszédében ezt Uruk: „Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.” (Lk 6,36) Luther szerint „a keresztyén ember akkor irgalmas, ha nem keresi csak a maga hasznát, hanem nyitott szemmel járva szerte egyformán néz mindenkire, barátira, ellenségre, ahogy mennyei Atyánk cselekszik. Ahol az irgalmasság nincs meg, ott hit sincs.” „Urísten, őrizd meg a te beszédedet” (GyLK 752), mert lábunk előtt mécses a te igéd. A Krisztus törvénye: a szeretet nagy parancsa. „Mert az egész törvény ebben az egy igében teljesedik be: »Szeresd felebarátodat, mint magadat.«” (Gal 5,14) Ennek betöltését segíti az arany szabály: „És amint szeretnétek, hogy az emberek veletek bánjanak, ti is úgy bánjatok velük.” (Lk 6,31) Mindezek fényében érthetjük helyesen Uruk tanítását a képmutató ítélezésről: „Ne ítéljétek, és nem ítéltettek. (...) Bocsássatok meg, és nektek is megbocsáttatik. (...) Képmutató, előbb vedd ki a gerendát a saját szemedből, és akkor jól fogsz látni ahhoz, hogy kivehesd a szálkát atyádfia szemedből.” (Lk 6,37,42) Pál is ezt kérde: „Akkor te miért ítéled el testvéredet?” Az ítélszék előtt „mindegyikünk maga fog önmagáról számat adni az Istennek” (Róm 14,10.12). Jézus a beteghordozók találekony és céltudatos, élő hitét látva így gyógyította meg a bénát: „Ember, megbocsáttattak a te bűneid. (...) Neked mondom, kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza!” (Lk 5,20.24) A fogságból hazatért nép bűnvallása megrendítő példája a közös teherhordozásnak: „...vallást tettek vétkeikről és őseik bűneiről. (...) mi pedig hitszegők voltunk. Hiszen királyaink, vezetőink, papjaink és őseink nem teljesítették törvényedet...” (Neh 9,2.33.34) A közteherviselés új(?) módja: „Higgyetek Istenben! (...) És amikor megálltok imádkozni, bocsássatok meg, ha valaki ellen valami panaszotok van, hogy mennyei Atyátok is megbocsássa nektek vétkeiteket.” (Mk 11,22.25) A gyülekezet Krisztus teste, mert tagjait az ő személye és áldozata kapcsolja össze, „kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok” (1Kor 12,25), így részesülnek a másik szenvedéséből és dicsőségéből egyaránt! Miként Barabbás szabadon bocsátásának követelése egyben negatív példája az ő vétkeiben való közösségvállalásnak, úgy círénei Simon vállalása pozitív példa a másik terhének hordozására: „...rátették a keresztet, hogy vigye Jézus után.” (Lk 23,26) Mit jelent Pálnál egymás terhének hordozása? „...örüljétek, állítsátok helyre a jó rendet magatok között, fogadjátok el az intést, jussatok egyetértésre, éljétek békességben...” S küldi a szentháromsági áldást (lásd 2Kor 13,11.13) „Ó te dicső Szentháromság, / Egy megfoghatatlan jóság, / Atya, Fiú és Szentlélek, / Légy velem ma és míg élek!” (EÉ 249)

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

„Szárnyra keltek” Bonyhádon

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban és Kollégiumban tartotta június 22. és 26. között ötödik konfirmandus- és ifjúsági táborát a Déli Egyházkerület.

A hatvan, tavaly vagy idén konfirmált, illetve a hatvan középsikolós fiatal ötnapos találkozóját tizenkét

felöltött segítő biztosította. Az elcsendesedések igei alapját Ézs 40,31 adta: „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el.”

■ LACZI ROLAND felvétele

HIRDETÉS

30. KALÁKA FESZTIVÁL MISKOLC-DIÓSGYŐR 2009. JÚLIUS 9-13.

BOGNÁR SZILVIA ÉS ZENEKARA
BORBÉLY MIHÁLY ÉS A BALKÁN JAZZ PROJECT
BUDAPEST KLEZMER BAND
GRYLLUS VILMOS
CSÍK ZENEKAR
ETNOROM EGYÜTTES
ESZTENÁS EGYÜTTES
KALÁKA EGYÜTTES
KISHARANG EGYÜTTES
META EGYÜTTES
NAPRA EGYÜTTES
PALYA BEA ÉS SZOKOLAY DÖNGŐ BALÁZS
SEBESTYÉN MÁRTA
SEBŐ EGYÜTTES
SIRTÓS EGYÜTTES
SZALONNA ÉS BANDÁJA
SZALÓKI ÁGI
SZÁMADÓ EGYÜTTES
SZÉLKIALTO EGYÜTTES
TEKA EGYÜTTES
VUJICSICS EGYÜTTES

WWW.KALAKAFESTIVAL.HU

Neves kérdések

Melyik a helyes válasz?

1. Volt-e Jézus testvérei között Júdás nevű is?

A) igen B) nem

2. Hogy hívták az egyik vakot, akit Jézus meggyógyított?

A) Bartimeus B) Filemon

3. Jákób két felesége közül melyik volt az idősebb?

A) Ráhel B) Lea

4. Hogy hívták a zsidók első királyát?

A) Salamon B) Saul

5. Ki volt a számtulajdonos?

A) Bálák B) Bálám

6. Kinek a felesége volt Cippóra?

A) Mózes B) Nóé

7. Melyik fiú volt az idősebb?

A) Ábel B) Kain

8. Hogy hívták Mózes testvérét?

A) Józsué B) Áron

9. Mi a neve József legidősebb bátyjának?

A) Simeon B) Rúben

10. Ki az első ősatya?

A) Ábrahám B) Izsák

11. Kinek volt az ereje a hajában?

A) Sámson B) Salamon

12. Ki lett egy király felesége?

A) Eszter B) Ruth

13. Kit vetettek tüzes kemencébe?

A) Dávidot B) Dánielt

(Megoldások: A, A, B, B, A, B, B, A, B, B, A, A, A, B)

Ölelésvadász Magóciából

Él Dunaföldváron egy hatéves evangélikus kisfiú, akit akár művész úrnak is szólíthatunk. Sok szempontból különleges ő. Négyévesen egy betűszőnyeg segítségével megtanult olvasni, ötévesen már verset írt (az elsőt állványos rajztáblára, nyomtatott nagybetűkkel), és meséket alkotott, képeket festett.

Ruff István Zalán, mert róla van szó, már most számos díj és elismerés boldog tulajdonosa. Például az ideai, VI. Janikovszky Éva meseíró pályázat 6–10 éves korosztályának különdíjasa, a tavaly Lackfi János költő által meghirdetett „Írjatok svédverset” országos pályázat kiemelt nyertese, és megjelent egy verse – egyetlen gyermekköltőként, „a jövő ígéretéért” – a nyolcvanadik ünnepi könyvhétre kiadott *Ígéret* című antológiában. Tavaly a Néprajzi Múzeumban tartott *Csillagzene* fesztiválon Rudolf Péter színművész adta elő több helyen nyertes *Olimpia* című versét.

Zalán azonban nemcsak verset ír, hanem szívesen rajzol és fest is. Nem csoda, hiszen édesanyja, Schneider Csilla Krisztina festőművész. Mindemellett a kohómérnök édesapja a számok világába is elkalauzolja őt. Bár megesk, hogy a hatéves kisfiúnak nem is nagyon van szüksége „idegenvezetőre”. Saját módszert dolgozott ki például a számok négyzet-re emelésére vagy egyéb matematikai feladatok megoldására...

gozott ki például a számok négyzet-re emelésére vagy egyéb matematikai feladatok megoldására...

Az Ölelésvadász (így nevezi magát) kitalált országa Magócia, melyet pászt-rikkal, uligátorokkal és fűhátú medvékkel vagy éppen pizsomapozsomátorokkal népesít be. Neki minden kék színű áruháza „ég-bolt”, és a szerinte értelmetlen nevű Kiskunlacházát Kiskukacházának kellene hívni.

Zalán dédapja a néhai Palotay Gyula hartai evangélikus lelkész volt. Nem véletlen hát, hogy ő maga is minden este beszélget Istennel. És hogy meg is hallja a választ, arról verseit olvasva értesülhetünk. Orgonakoncerten angyalt lát repülni, s noha még sosem volt temetésen, az *Angyalsír* című verséből megtudhatjuk, hogy a jó ember sírjánál nemcsak az angyal beszél a gyászolókhöz, hanem maga az Isten is megszólal.

A kis művész folyamatosan alkot. Néha ugyan adódik némi szünet, de azután egy nap alatt több vers (ezeket egy füzetbe írja), mese (szüleinek diktálja) vagy kép is születik. És minden érdeklő, tele van kérdésekkel...

Égi beszélgetőtársai vigyázzanak rá!

■ BODA ZSUZSA

(Zalán honlapja: www.zalan.scsk.hu)

Zalán ötévesen a nemzetközi macskakiállításra tervezett díjnyertes póljában

RUFF ISTVÁN ZALÁN

Olimpia

Szurkolok a magyaroknak.
Ha nincs magyar, a németeknek.
Szurkolok, ha nincs német,
a spanyoloknak.
Ha nincs spanyol, az olaszoknak.
SZURKOLOK!
(Ha nincs olasz, sport sincs.
És ha nincs sport, nem
szurkolok...)

2008. augusztus 23.

A verssel elért díj:
2008. Csillagzene Fesztivál
„Írjatok svédverset” pályázat
„legjobb sportköltő” díja

Megjelent:
2009. június – *Dörmögő Dörmötör*
2009 – *Ígéret* című antológia

A háromévesen rajzolt Bundi bohóc
2005.

RUFF ISTVÁN ZALÁN

Angyalsír

A jó ember sírjában,
koporsójában angyal fekszik,
s benne jó a lélek,
ami nekünk tetszik.

Az angyal egyszer csak kirepül,
az úton az egyik buckára leül.
Fenn az égről ránk néz a nap,
lenn a földön prédikál a pap.

Az angyal így szólt:

– Ne legyen fekete a kedvetek!
Nektek boldognak kell lennetek!
Fenn az égből várja őt az Isten:
– De jó, hogy megjöttél, egyetlen
kincsem!

2009. június 19.

RUFF ISTVÁN ZALÁN

Tegnap esti ima

Édes Istenem,
köszönöm, hogy a Gerda cica él,
és megígérem, hogy nem fogom
többet

a nyelvemet nyújtogatni,
és segíts nekünk, hogy mindig
egészségesek legyünk.
És megígérem azt is, hogy
máskor nem fogok
az IKEA-ban rohangálni,
mert a szüleimnek
nincs minden
testrészünkön
szemük.
Ámen.

2009. május 25.

HÉTKÖZNAPI EVANGÉLIKUSOK

„Mindig kaptam megerősítést”

Beszélgetés Kiss Andrea Zsuzsannával

► **A történet kicsit népmesére emlékeztet. Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szorgalmas, tehetséges lány, aki másra vágyott, mint amit a környezetben elérhetett, ezért úgy tíz évvel ezelőtt elhagyta a szülői házat, és a fővárosba költözött. Tanulni, élni, gyökeret eresztetni. S mivel hosszú, nehéz, buktatókkal, csapdákkal teli útra lépett, még ma sem ért a végére. Igaz, mostanra már véglegesen jó irányba fordult a szeker, s – sokak öröme – boldog vég látszik kibontakozni. Akárcsak a valódi népmesékben.**

– *Végzettsége szerint politológus, magas szinten foglalkozott zenével. Ehhez képest egy multicégnél dolgozik, ahol nemigen hasznosítja felkészültségét, tudását. Milyen út vezetett idáig?*

– Várpalotához és Székesfehérvárhoz köt a családi múlt. Régi evangélikus familia vagyunk. Erős igazságérzetem miatt kiskoromtól jogi pályára szerettem volna menni, azon belül pedig a büntetőjog érdekelt. Első körben azonban nem vettem fel, sőt másodsorra is „csak” politológia szakra, így hamar világossá vált számomra, hogy „az Úr útjai kifürkészhetetlenek”. Az egyetemem végül elvégeztem, sőt jogra is áthallgattam, így már a tanulmányi évek alatt kiderült, hogy nem ez az én utam. Már akkor megmutatkozott – a társadalmat más részről is jellemző – széthúzás és ellentét, és tisztult előttem a kép. Ami nem csak a kedvemet vette el, hanem a pályába vetett hitemet is. Ekkor már Budapesten laktam, a bátyámmal.

Egyetemi éveim alatt új kihívás is adódott: elkezdtem kulturális rendezvényeket szervezni. Bulik mindenhol voltak, de a kulturális rendezvények bizony sokunknak hiányoztak. Hallgattunk klasszikus zenét, tartottunk beszélgetést professzorokkal. Mindenki megmutathatta a másik felét, én pedig nagyon szerettem ezt a munkát.

– *És a zene?*

– A zene kezdetektől kíséri az életemet: hatéves koromtól tanultam szolfézt, majd ének-zenei általános iskolába járva elkezdtem zongorázni, később két évig orgonáltam, sőt jártam a főtí kántorképzőbe is. Több kórusban is énekeltem, melyekkel kórusversenyekre jártunk mind bel-, mind pedig külföldre, majd magánúton is tanultam énekelni. Sokan javasolták a zenei pályát, amihez lett is volna kedvem, de egy allergia miatti kihagyás következtében meg-

torpant a pályám, és elúszott ez a lehetőség, kicsúsztam az időből. Énekelni a mai napig szeretek, szoktam is, de be kellett látnom, hogy – „em-

A SZERZŐ FELVÉTELE

ber tervez, Isten végez” – már nem leszek profi muzsikusz.

– *Egy nyugodalmas kisvárosból érkezett a főváros olykor örült forgatagába. Nem félt ettől a hatalmas lépéstől, változástól?*

– Amikor Budapestre kerültem, a bátyám már egy éve itt élt, s ez nagy segítség, „biztonsági ernyő” volt. A távolság sem olyan óriási Székesfehérvár és Budapest között, sok barátom is itt tanult, vagy ide jelentkezett, így tudatos választás volt ez a tanulmányi helyszín. Azt azonban nem tudtam, hogy mi vár rám. S visszatértem is csak azt mondhatom: valóban nem könnyű egy ilyen váltás. Az ember óhatatlanul magára marad.

– *Szülei hogy fogadták a döntését? Nem féltették, hogy „bedarálja” a nagyváros?*

– Nem tartottak vissza, de – bár ezt soha nem éreztem velem – tudom, hogy féltettek. Amikor csak lehetett, beszélgettünk, s ha valamiért nem tudtam hazamenni hétvégén, hát nem hagyták magukat, felkerestek, és ők látogattak meg egy kávéra, egy kis bátorításra. Voltak könnyebb és nehezebb időszakok, ők azonban mindig támogattak és segítettek, ahol csak tudtak.

– *Jól érzi magát a mostani helyzetében? Megtalálta a helyét?*

– Igen. Megtaláltam a helyemet, jóllehet nem gondolnám, hogy ez a végleges állapot, hiszen érzem, hogy útközben vagyok. Korábban – amikor az ember egyedül van egy idegen nagyvárosban, ez eléggé érthető – gyakran feltettem magamnak én is a kérdést: biztos, hogy jó úton járok? Azonban mindig kaptam visszajelzést, megerősítést, biztatást, hogy igen, most itt a helyem, itt kell lennem, itt kell boldogulnom. Amit

igazolt az a tény, hogy sikerült embernek maradnom, gyökeret eresztésem, egy csodálatos párt találok, lakáshoz, álláshoz jutnom. Sőt tíz év alapján már az is megfogalmazódott, hogy jó lenne Budapest belvárosából egy kicsit kijebbn, fák, növények, a természet közelébe, a nyugalomba visszaköltözni.

– *Politológusként, társadalmi, közéleti ismeretek birtokosaként hogy látja egyházunkat?*

– Minél zavarosabb a világ, annál inkább szükségünk van kapaszkodókra, hitre, reményre, őszinte szavakra, útmutatásra, csendre, ahol a világ zaját ki lehet zárni, megnyugvást lehet lelteni. Ugyanakkor azt látom, hogy nehéz kívülről közel kerülni az egyházhoz. Az emberek gyanúsan tekintenek a „templomok világára”. Egy vasárnapi istentiszteletre még csak-csak elmennek, de a többi alkalom, ami már kevésbé arctalan, ahol vállalnia kell az embernek önmagát, a véleményét, az arcát, tudni kell nyitottnak és őszintének lenni, már nem igazán vonzó. Talán jobban, másként kellene megszólítani az embereket.

A jó értelemben vett konzervatívizmus jegyében az egyház jól bevált rendje csak viszonylag kevesek számára nem idegen, az ismeretlen viszont inkább taszít, mint vonz. Egyre felszínesebbé váló világunkban szűk tér jut az alapos, elmélyült tudásra és érzelmekre. De említenék – egy barátomat idézve – egy másik okot is. „Olyan szomorúak az énekeitek” – hallottam egyszer. Én persze ezt nem így látom, hiszen nekem hitet, reményt, megerősítést adnak az énekek, de talán érdemes elgondolkodni ezen a kívülről jövő, jó szándékú véleményen.

– *Ha tíz év múlva találkozunk, reményei szerint miről fogunk beszélgetni? Miről fog beszámolni?*

– Remélhetőleg nem fogunk tudni beszélgetni, mert a körülöttünk szaladgáló gyermekeimre kell majd figyelmem. Hiszen számomra az egyik legnagyobb érték a család. Munka terén most még nem látom, hogy merre fordul az életem, mit szán nekem a jó Isten, abban azonban egyáltalán nem vagyok biztos, hogy még mindig egy multicégnél fogok dolgozni. A humán, a zenész, az emberi oldalam azt súgja, nem valószínű, hogy végleg összekötöttem magam ezzel az élet- és munkavégzési formával, kultúrával.

Akárhogy lesz is, mivel igyekezem keresztényként élni a mindennapjaimat, egy dologban egészen biztos vagyok: hogy félnem nincs mitől, és tökéletesen szükségtelen, mert tudom, hogy erős vár az én Istenem.

■ GYARMATI GÁBOR

Kórusjubileum és emlékezés Pécssett

Ünnepi koncerttel emlékezett június 28-án, vasárnap a Pécsi Evangélikus Kórus az 1979-es újjászervezésére. Valamilyen formában már a gyülekezet kezdeteitől működött, s az akkori segédlelkész, *Szabóné Mátrai Marianna* lelkes szervezőmunkájának eredményeként szólalt meg újra. Az irányítást 1981-ben *Lovász Péterné Balázs Magdolna* zenetanárkarnagy vette át, és azóta is vezeti a munkát művészi igényességgel, Isten iránti elkötelezettséggel. A másodikkar-

egyik alapító tag, *Fejér Gábor* váratlan elmenetele ejtett a hátramaradotakon. Gábor a basszus szólam tartópillére volt, profi tudással, de amatőr lélekkel, lelkesedéssel. Pécs öt amatőr zenei együttesének volt fáradhatatlan tagja. Két hete, a váratlan halála előtti este még teljes odaadással vett részt a férfi szólampróban. Másnap döbbenet vették a ma is hihetetlen hírt... Lehet-e így jubileumot ünnepelni, koncertet adni? A másnapi próbán megjelent Gábor egy régi

FOTÓ: DR. SRAMÓ ANDRÁS

A június 28-ai koncert

nagy *Győrffy István*, akinek mint orgonakísérőnek és „házi zeneszerzőnek” is sokat köszönhet az énekkar.

A kórus repertoárja elsősorban barokk protestáns szerzők műveiből áll össze, de elmondható, hogy felöleli a zeneirodalom legkülönbözőbb korszakait. Figyelemmel kísérik a nagy protestáns zeneszerzők évfordulóit, s műveiket az adott évben kiemelten tűzik műsorra.

A harmincöt-negyven fős kórus elsődleges feladata az egyházi év jeles alkalmain való szolgálat. Emellett évente rendszeresen két önálló koncertet adnak a templomban: az adventi időszakban, illetve pünkösdhöz kapcsolódóan. Ezekre olykor meghívják egy-egy testvérgyülekezet kórusát. Rendszeresen részt vesznek az ökumenikus imahét rendezvényein, egyházmegyei alkalmakon, egyházi kórustalálkozókon. Több külföldi testvérgyülekezet kórusával tartanak fenn kapcsolatot, közülük az egyik legfiatalabb a bautzeni (Németország), ahonnan vendégek is érkeztek a mostani rendezvényre.

Igazi örömmel sajnos nem lehetett a jubileumi koncert, inkább emlékezés, hálaadás. Emlékezés azokra a társakra, akiknek élete összefonódott a kórus életével, akik évtizedeken át odaadással hirdették mint kórustagok Isten dicsőségét, de ma már nem lehetnek közöttük. *Varsányi Ferenc* lelkész egy-egy gondolatlan idézte fel az örök hazába távozottak emlékét, s mécsset gyújtott értük.

Még nagyon friss a seb, amelyet az

énekes barátja, hogy némileg pótolja a pótolhatatlant... Példáját további énekes barátok követték.

A gyülekezet tagjai, a rokonok, barátok vasárnap este zsúfolásig megtöltötték a pécsi evangélikus templomot. Elsőként a harminc éve is elhangzott Josquin des Prés-művet szólaltatta meg az énekkar – „Fogadd el háláéneket...” –, majd *Händel* és *J. Haydn* egy-egy művét énekelték. Az előrementekre *Győrffy István* „Ó, Jézus, amikor sokan nem járnak többé teveled...” kezdetű énekével emlékeztek.

Hangszeres muzsika következett ezután. *Matthias Pfund*, a bautzeni Szent Péter-székesegyház karnagya orgonán *J. Haydn* és *F. Mendelssohn* egy-egy művét, míg *Lovász Tamás* *J. S. Bach* d-moll szvitjének *Prelüdiüm* tételét játszotta gordonkán.

A lélek mélyéről megszólaló művek a lélek mélyére hatoltak, mint ahogyan Varsányi Ferenc lelkész hálaadó, egyben útravaló gondolatai is a 42. zsoltárból: „Miért csüggedsz el, lelkem, miért háborogsz bennem? Bízál Istenben, mert még hálát adok neki, szabadító Istenemnek!” A koncert befejező részében Mendelssohn 42. zsoltárának hat tétele hangzott el *Gógl Írisz* mélyen átélte szoprán szólójával, a zenész barátokból kovácsolódott „alkalmi” zenekar kíséretével.

A köszöntések után a kórus átvehette a gyülekezet ajándékát, az örökké „hiánycikknek” számító kottaállványt.

■ DÖNSZNÉ BUVÁRI NÓRA

MEGJELENT
A CREDO KÜLÖNSZÁMA

Élő kövek egyháza – Az evangélikus megújulás stratégiája

A *Credo evangélikus műhely* külön száma azzal a céllal jelent meg, hogy az egyházunk fejlesztését célzó munka eddigi dokumentumait nyomtatásban hozzáférhetővé tegye. Olvasható benne a tervezett stratégia első vitaanyaga, illetve az ehhez érkezett hozzászólások. A

Luther Kiadó gondozásában megjelent kötet szerkesztője *dr. Fabiny Tamás, Pröhle Gergely* és *Bogdányi Gábor*.

A püspök és az országos felügyelő a bevezetőben a következőképpen vall az ügy fontosságáról: „Egyházunk vezetése, felismerve a hosszú távú és országosan összehangolt egyházfejlesztés szükségességét, 2007 tavaszán kezdeményezte az evangélikus stratégia kidolgozását. A Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának döntése alapján egy munkacsoport készí-

tette el a stratégia tervezetét, melybe a legfontosabb fejlesztési szempontok kerültek.

Egyéves munkánk eredményét 2008 nyarán, a Széllőrzsza találkozóhoz hoztuk nyilvánosságra, s ezzel elindult a stratégiatervezet vitája. Az internetről letölthető anyag azonban mindeddig nem jelent meg nyomtatásban – ennek a hiánynak a pótlására nyújt alkalmat a *Credo* tematikus száma. Szeretnénk a lehetőséget megragadni és a vitaanyagot túl egy csokorra való véleményt, reflexiót is közreadni. Fel-

kérésünkre sokan tollat ragadtak, lelkészek és nem lelkészek, ismert értelmiségiek, hogy nézeteiket megosszák velünk a stratégiatervezet kapcsán. Sokszínű képet láthatunk olvashatunk, hiszen teológusok és szociológusok, egyházban élők és világi rokonszervezők véleménye egyaránt megjelenik lapunk hasábjain.

A stratégia vitájában fontosnak tartjuk, hogy minél több szempont megjelenjen. Reméljük, sokak számára meggyőző bizonyíték a *Credóban* bemutatott anyag sokszí-

nűsége. Természetesen ezzel korántsem zárult le a vita: bárki közreadhatja véleményét a stratégia honlapján (<http://strategia.lutheran.hu>) vagy a később szervezendő rendezvényeken.

Adja Isten, hogy a vita mozgósítsa evangélikus egyházunkat, és az »élő kövek« egyházának felépüléséhez vezessen.”

Ára: 895 Ft. Kapható a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál könyvesboltban (1052 Budapest, Deák tér 4.) is.

HIRDETÉS

Istentisztelet-közvetítés az osztrák, a magyar és a bajor televízióban

Eljutni a határokig címmel a határnyitásra emlékező istentisztelet tartanak a magyar-osztrák határon, a páneurópai piknik helyszínén július 5-én, vasárnap 10 órai kezdettel. Az istentiszteleten az ígét dr. Johannes Friedrich bajor evangélikus püspök hirdeti. A liturgiában szolgálnak: *Thomas Hennefeld* osztrák szuperintendens, *Ittész János* elnök-püspök és *Steinbach József* református püspök. Az istentiszteletet az osztrák televízió az ORF 2-n és a bajor televízió 10 órától élőben közvetíti.

A Magyar Televízióban az m1-en 12.05-től felvételtől látható az istentisztelet.

HIRDETÉS

A Duna Televízió *Isten kezében* című műsora július 11-én 12 órakor kezdődő adásának címe: *Határnyitás '89*. Hazánk újkori történetéhez és a rendszerváltáshoz, valamint Németország újraegyesítéséhez hozzátartozik az 1989 nyarán történt osztrák-magyar határnyitás, amely sok ember szabadság iránti vágyának, álmának megvalósulásához vezetett.

A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Bajor Evangélikus Egyház erre a történelmi eseményre, valamint a páneurópai piknikre emlékezik július 3-5. között Sopronban. Szerkesztő-riporter: *Erhardt Ágoston*. Rendező: *Horváth Tamás*.

HIRDETÉS

Felhívás meghosszabbított határidővel

2007-ben az országos presbitérium megalkotta szabályrendeletét (I/2007. V. 10.) az Ordass Lajos-díjról és a Prónay Sándor-díjról. A díjakat tavaly első ízben ítélte oda a kuratórium.

A díjak 2009. évi odaítélésére a kuratórium ajánlásokat vár egyházunk tagjaitól.

Emlékeztetőül: az Ordass Lajos-díj olyan feddhetetlen életű, magyar vagy külföldi, felszentelt – akár más felekezeti – személynek ítélhető, aki kiemelkedően sokat tett a magyar evangélikus egyházért. A Prónay Sándor-díj olyan világi személynek vagy intézménynek ítélhető, aki vagy amely kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással áll a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett.

Az ajánlásokat – 1500–3000 leütésnyi indoklással – *Zászkaliczky Zsuzsannának*, a kuratórium titkárnak kérjük eljuttatni július 15-ig. Cím: 1085 Budapest, Üllői út 24. vagy zsuzsa.zaszkaliczky@lutheran.hu.

Istentiszteleti rend • 2009. július 5.

Szentháromság ünnepe után 4. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Lk 6,36–42; 1Móz 50,15–21. Alapige: Gal 5,13–14. Énekek: 67., 474.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Péter Zoltán; du. 6. Bence Imre; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Herzog Csaba; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztojanovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12. de. 10.; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38. de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyer, IV., Tóth Aladár út 2–4. de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Grendorf-Balogh Melinda; de. 11. (úrv.) id. Pintér Károly; du. 6. Kovács Áron; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. Szabó Bertalan; IX., Gát utcai katolikus templom de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Benkóczy Péter; Kerepesi út 69. de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpád; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Tiina Partonen; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. (úrv.) Kendeh György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; Rákospalota, XV., Régi Főti út. 73. (nagytemplom) de. 10. (úrv.) Bátorvics Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. (úrv.) dr. Böröcz Enikő; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. (úrv.) Blatniczky János; Rákoshely, XVII., Tessedik tér de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. (úrv.) Wiszkiendzky András; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. (úrv.) Wiszkiendzky András; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; Budakeszi (református templom) de. fél 9. Lackné Puskás Sára; Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás de. 11. Veperdi Zoltán.

Istentiszteleti rend • 2009. július 5. – Balaton

Badacsonytomaj de. 9.; Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonfüred de. 9.; Balatonfűzfő (református templom) du. fél 3.; Balatonszárszó (evangélikus üdülő) de. 10.; Felsőöregi de. 11.; Fonyód de. fél 10.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Kőröshegy (református templom) du. fél 3.; Kötöcs de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mecskehely de. 11.; Nemesleányfalu du. 2.; Révfülp de. 10.; Siófok de. 10.; Sümeg du. fél 3.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Veszprém de. 10.; Zamárdi (Aradi utcai imaház) du. 4.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; Hévíz de. fél 10.; Siófok (kápolna) de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Özönvíz a templomban

► A hatalmas esőzések miatt elöntötte az ár Kőszeg belvárosát – hallhattuk a múlt heti híradásokban. A csapás nem került az evangélikus templomot sem, sőt... *Baranyay Csaba* lelkészt öt nappal a június 24-ei katasztrófa után kérdeztük.

Templombelső a legmagasabb vízálláskor

„Végül összességében közel százán jöttek el segíteni”

„A park merő sár és iszap, újra kell majd füvesíteni”

– Tizenegy óra körül értem haza. Már szakadt az eső, de akkor még csak csendesen csordogált a víz az utcákon. Aztán egyik pillanatról a másikra sárga-barna iszapos lé hömpölygött felénk – idézte fel a történeteket a lelkész.

Mint elmondta, a Királyvölgy az evangélikus mezőgazdasági szakkö-

zépiskola udvarába torkollik, a lezúduló esővíz és sár ezért mind az udvarba, onnan pedig tovább, a templom kertjébe folyt. Hatalmas erővel csapódott a templomfalnak –

kimosta a terméskő díszburkolatot is –, és a hátsó bejáraton át vízesés-szerűen ömlött be a templomba.

– A veszély észlelésekor mi csak öt-hat embernek szóltunk – ennyien kezdtük el menteni a menthetőt –,

de végül összességében közel százán jöttek el segíteni, köztük néhány katolikus testvér is – mesélt a lelkész arról a hihetetlen összefogásról, amelyet megtapasztalhattak. Számára minden veszteség ellenére ennek van a legnagyobb hírértéke...

A kőszegi evangélikusok a türelmi rendelet idején kapták meg ezt a várkőrön kívüli, akkor lápos területet a Gyöngyös-patak összefolyásánál, a város legmélyebb részén. A gyülekezet legidősebb tagjai sem emlékeznek arra, hogy valaha is ekkora víztömeg zúdult volna a telekre. Az 1960-as években ugyan volt egy árvíz a városban, de azt akkor a Gyöngyös kiöntése okozta, és nem végzett ekkora pusztítást. Most félméteres magasságban állt a víz a templomban...

Minden elázott: a hangosítás, a padok és a padfűtés, a szőnyegek és a térdeplőzsámolyok. A falak is rengeteg nedvességet szívtak magukba. A műkö burkolat már repedezik, ezért a vakolatot a jövő héten egyméteres magasságig le kell verni. A megváltozott páratartalom miatt még az orgona is elhangolódott. A park merő sár és iszap, újra kell majd füvesíteni, és a padok is megrongálódtak. Az iskolaudvar és a templomudvar közötti széles kőkerítés is meggyengült, ezért le kell majd bontani, és újat kell helyette építeni. Az árvíz egyedül a templommal azonos telken álló szeretetotthont kímélte meg; az egy picit magasabban fekszik, így épségben maradt.

– A kár pontos összegét még nem ismerjük – jelenleg is zajlik a kárfelmérés –, de több millió forintba becsüljük – mondta el kérdésünkre Baranyay Csaba. – Bár mostanra, amit csak lehetett, ki- és letakarítottunk, az istentiszteleteket legalább két hónapig a gyülekezeti teremben kell tartanunk. Mire a templomban minden meg- és kiszárad, illetve a helyére kerül, ősz lesz...

■ – VITÁLIS –

A Békesség Háza Alapítvány adószáma: 18886700-1-18;
bankszámlaszáma: 11747051-20101495.

Kavargó indulatok

Nem egyszerű dolog úgy rovatot vezetni, hogy minden olvasó minden egyes írásban megszólítva érezze magát. Az *Egyház és világháló* különösen nehéz helyzetben van, hiszen informatikai felkészültségtől és érdeklődési körtől függően kinek-kinek más-más az internetes „érintettsége”.

Az olvasói visszajelzésekből úgy tűnik, hogy az egyik legpraktikusabb cikkeknek a Firefox böngésző hasznos kiegészítőit tárgyaló írás bizonyult, ugyanakkor egy évek óta edződő világhálós veterán számára ez minden bizonnyal csak megerősítésnek volt jó, hogy a megfelelő eszközöket használja már egy ideje. Ez utóbbi rétegnél az is természetes, hogy a webes világ változásait taglaló cikkek mindennapos eszközöként említik az eseményalapú megjelenítést nyújtó közösségi oldalak – például a Facebook és a Twitter – szolgáltatásait, míg a nettel ismerkedőknek ezek valószínűleg újdonságnak számítanak.

És bizony a rovat – a sokszínűség jegyében – helyet ad olyan megnyilvánulásoknak is, amelyek direkt szakmai kritikát fogalmaznak meg az egyházi internetes munkával kapcsolatban. A bírálat rossz esetben indulatokat szül, azonban a mintegy másfél hónapja született írás (*Dinoszauruszok, fórumok, blogok, Evangélikus Élet*, 2009/21. szám) olyan magvakat termelt, amelyek máris szárbá szöktek. A cikk igen határozott véleményt fogalmazott meg arról, hogy az egyháznak jelen kell lennie a közösségi oldalakon, és el kell kerülnie, hogy egyfajta internetes „templomi gettó” falain belül mozogjon.

Egyházunk portáljának (<http://www.evangelikus.hu/>) szerkesztője,

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Bolla Zsuzsanna vette a bátorságot, és létrehozta a központi honlap csatlakozási pontjait az *IWIW-en* (<http://iwiw.hu/pages/community/comdata.jsp?CID=2362495>), a Facebookon (<http://www.facebook.com/group.php?gid=94405107197>) és a Twitteren (<http://twitter.com/lutheranhu>). Ezen túlmenően pedig a portált érintő kifogásokkal is érdeemben foglalkozott, így a blog-szekcióban jó pár napja valódi gépházblogot vezet (<http://www.evangelikus.hu/interaktiv/blog/aszerk/>). Ezek a vállalkozások egy ideig minden bizonnyal csak plusz munkát foglaltak jelenteni, ráadásul úgy tűnik, hogy az internetes jelenlét közösségi kapcsolati oldalának feladatait is a hírportál szerkesztőjének kell ellátnia. A jelen levés azonban alapvetően hosszú távú befektetés, és a közösségi oldalak bevonása ebbe jelenleg nélkülözhetetlennek tűnik.

Az internetes látogatottság matematikája igen egyszerű. A látogató már az első öt másodpercben ítéletet mond egy oldalról, és ezalatt el is dönti, hogy vissza fog-e térni rá. A divatos dizájn és a jól strukturált szerkezet emiatt kap elsőrendű fontosságot, ugyanis igen kevés idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy a weboldal érdekes és értékes hely benyomását keltse. A közösségi oldalba csatornázott tartalom esetén ez a kényszerí-

tő erő nem terheli az információ szolgáltatóját, a tag általában már ismeri és kedveli a közösségi oldal által nyújtott felületet, és arra folyamatosan visszatér. Ráadásul a közreadott tartalmakat jó esetben indexelik – a Twitter keresője meglepően jól működik –, így néha nem is kell tudni a csoport/felhasználó létezéséről, mert a keresési eredmények közötti megjelenésével hírt ad magáról.

Két bekezdéssel ezelőtt nem volt véletlen a *bátorság* szó használata. Egy saját magunk által működtetett oldal a mi szabályaink szerint fut, ugyanakkor a közösségi oldalakon igen gyakran lehet találkozni olyan jelenségekkel, amelyek a való életben is visszatetszést keltenek, főleg egy hívőben. Hogy friss példa álljon itt: a Facebook közösségi oldalon nemrég egy szlovák diáklány létrehozta a „Chcem more namiesto Madarska” (azaz „Tengert akarok Magyarország helyén”) nevű csoportot. Az ártatlannak tűnő viccelődés – milyen jó is lenne Szlovákiának tengerpart, ahol nyáron lehetne fürdeni – a nacionalista fröcsögés melegágya lett, rövid idő alatt több tizedzen csatlakoztak hozzá, és rengeteg gyűlölködő hozzászólás született. Kavargtak az indulatok...

A világháló sem könnyebb terep a misszió számára, mint a valódi világ. Márpedig akit báránként küldtek a farkasok közé, azt minden helyre és mindenféle farkas közé küldték.

Az internetes magvetés újabb eredményeit könyvelhettük el a napokban az egyház központi oldala szerkesztőjének munkája révén, és hogy a bibliai képek után egy hasonlóval éljék: a szakmai kritika is révbe ért.

■ NAGY BENCE

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

„Örüljétek az örülőkkel, és...”

Az *Evangélikus Élet* június 21-i számában örömmel olvashattunk a testvérintézmény, a csillaghegyi evangélikus szeretetotthon ünnepélyes felszenteléséről és megnyitásáról. Öröm és vigasztalás, ha egyházunkban a megújulás és élet jeleiről kapunk értesítést. Így szívből örülünk az örülőkkel...

Pál apostol azonban az együtt örvendezés mellett az együtt szenvedésre, együtt sírásra is felhívja a figyelmet. („Örüljétek az örülőkkel, és sírjatok a sírókkal” – Róm 12,15.) Ez a szeretet pulzálása.

Egy otthon felépült. A Gaudiopolis nevet kapta, de impozáns méretére és színvonalára nézve a Gaudiometropolis nevet is megérdemelné...

Ugyanakkor a napokban szűnik meg egy testvérintézmény: az Üllői úti szeretetotthon. Történelmi háttérű és alapítású intézmény. (Egy józsefvárosi hívő asszony, *Kakas Lidia* a múlt század elején ingatlanát az egyháznak ajánlkozta azzal, hogy szegény sorsú, magányos egyháztagok részére hasznosítsák.)

Egy percig sírjunk a sírókkal... Az Üllői úti otthon önállóan, kis létszáma (húsz fő) ellenére is jól, gazdaságosan működik, nem volt az egyház terhére, és igyekezett megfelelni a kor követelményeinek. Szolgálni igyekezett az egyháznak. Nemcsak azáltal, hogy a szerényebb anyagiakkal rendelkező egyházi (és ma már világi) tagoknak nyújtott megoldást életük alkonyán, de úgy is, hogy az „egyházi érdeket” mindig megértette. Megértette akkor, amikor szép épületét Zuglóban átadta a teológiának, annak az ígéretnek a birtokában, hogy egy más helyen új otthon épül fel az öregek részére. Sajnos erre az elmúlt nehéz évtizedek alatt nem kerülhetett sor. Az otthon harminchét évig meghúzódott az Üllői úton kapott területen, és azt szépen kialakította az otthon céljainak megfelelően mindenki megelégedésére.

Jelenleg is tudomásul vette az otthon az „egyházi érdeket”. Rövidesen elkezdődik továbbvándorlása a teljes megszűnés távlatával. A nagyon jóindulatú előkészítő munkák, a zökkenőmentes elhelyezésre irányuló minden igyekezet ellenére, a befogadó intézmények szívélyes fogadása ellenére a kitelepítés érzése tölt el mindenkit.

Szomorú exodus...

Az Üllői úti székház bizonyára felújításra szorul, ezért a szeretetotthonnak onnan el kell költöznie. Azonban figyelemmel (és nem kis aggodalommal) kísérjük majd az épület, az egyházi központ – amelynek a létrehozásában *Szethlo Gábor* ügyvéd édesapja is hathatósan közreműködött – további sorsát.

Isten irgalmazzon nekünk!

KINCZLER IRÉN (*Kakas Lidia Szeretotthon*)

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL – KÉT REFLEXIÓ EGY SZERZŐTŐL

Bejegyzett élettársi kapcsolat

Ha a közíró félreértik, akkor az a közíró hibája. Ezért sincs igazán motiváció elmélkedni a társadalomban általában és az egyházi berkekben különösen jelentős visszhangot kiváltott, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényről, illetve előzményeiről és a következményeiről. De az alábbiak miatt megkísérlem.

Az *Evangélikus Élet* 2009. június 21-i számában két – felszólító jellegű – írás is foglalkozott, két vezető lelkész tollából, a témával (*Liptay György: Lólab; Bence Imre: Egyszemélyes nyilatkozat*).

A dolog bonyolultságát az adja, hogy a két lelkész írásaiban a házasságról és a családról megfogalmazott értékrend egyértelműen vallott egyházunkban, viszont nem gondoljuk – és feltehetőleg ezért nem foglaltak állást az ügyben az egyházi vezetők –, hogy a vitatott törvény szembemenne ezzel az értékrenddel. Erre mutat az is – s emiatt támadják a másik oldalról a tör-

vényt –, hogy nem engedélyezi egy nemű pároknak gyermekek örökbefogadását, illetve a házasságot.

Tévedés azonban arra gondolni, hogy a törvényben elsődleges szempont az egyneműek élettársi kapcsolatának legitimitása. E téren a törvény kétségkívül jogot is ad: bejegyezhetik magukat egynemű párok is – de mint láttuk, korlátoz is. Az egynemű párok mindenképpen kisebbséget jelentenek. A törvény elsősorban a többséget érinti. Egyre több kétnemű pár nem szentesíti együttélését a házasság kötelékében. Nem hiszem, hogy érdemes lenne azon vitatkozni, melyik a nagyobb gond: a házasságok számának csökkenése, illetve a házasság nélküli együttélés vagy az egyneműek együttélése.

Az Országgyűlésnek sem kívánok a fogadatlan prókátora lenni, de úgy vélem, hogy ők egy adott társadalmi helyzetben kívántak egyfajta jogbiztonságot teremteni. Adott ke-

reték között korlátozott jogokat nyújtva az együtt élő pároknak.

Sajnos a kérdéskörhöz szorosan hozzátartozik a válások magas száma. Nem azért válnak el az emberek, mert a törvény ezt lehetővé teszi, hanem azért született meg a törvény, hogy ha már felbomlanak a házasságok, akkor legalább legyenek ennek szabályozott keretei, legyen gyerekvédelem stb.

Hasonló megfontolás érvényesül a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvényben. Az adott társadalmi helyzettel szembesülő Országgyűlés igyekszik jobb kereteket teremteni érintett állampolgárai részére. Ez a feladata.

Nem a törvény, nem az Országgyűlés fenyegeti a családokat, a házasság intézményét, hanem a társadalmi realitás. Elég a tömegmédiából áradó sok mocsokra utalni. Mégsem hiszem, hogy a diktatúra, amely a szabadság mellett a szabadosságot is korlátozta, lenne a megoldás.

Különösen a kereskedelmi televíziók működése óta jelentkezik ismételtlen egyházi körökben az igény egyfajta cenzúra érvényesítésére. Sajnos úgy látszik, hogy még a média-törvény adta lehetőséget sem hasz-

nálja ki az illetékes testület, túlzott a félelem a szabadság korlátozásától.

Mi lenne a helyes egyházi magatartás? Hitünk, meggyőződésünk talaján semmiképpen nem az ítékezés, szociálitai kérdésekben politikai jellegű harcokba bonyolódás, hanem a családi élet, a házasság, a gyermeknevelés értékeinek a következetes képviselése. Elfogadása, befogadása azoknak is szeretettel, akik más úton járnak. Érzékeny ügy ez, mert itt nem a „szeretni a bűnöst, gyűlölni a bűnt” ősi igazsága érvényesül. Nincs jogunk ítélni, bűnbán élőknek minősíteni a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőket. De jogunk van szeretni, segíteni őket, számukra is hirdetni az evangéliumot.

Vélhetően ez a gondolkodás vezet, vezet az egynemű párok megesketeésekor a norvég és a svéd evangélikus egyházat. Többségi egyházak ezek, ami azt is jelenti, hogy a kérdésben érintett norvégok, illetve svédek többsége evangélikus. Nyilván sokan közülük igényelték az egyházi áldást. Az egyház pedig nem akart izolálódni jelentős társadalmi csoportoktól.

Egyházipolitikailag is érdekes a helyzet. Magyarország vegyes vallá-

sú, elsősorban mégis katolikus ország. A püspöki konferencia tiltakozik a törvény ellen, mintha ebben, és nem a társadalmi folyamatokban rejlene a probléma gyökere. Mintha a törvény nélkül nagyobb esélye lenne a humánumnak vagy a családvédelemnek. Pedig a regisztrált élettársi kapcsolatot jogilag lehetővé tevő törvény vitatható, jelentős korlátokat is tartalmaz. Ugyanakkor az evangélikus többségű skandináv országokban az egynemű párok egyházi házasságot is köthetnek. Nyugat-Európában általában másutt tart a folyamat, ott nem volt négy évtizedes diktatúra.

Bizonyos, hogy nem helyes egy vonatkozás – így az egynemű kapcsolatok – túlhangsúlyozása. Az egész problémakör – házasság, család, válás, bejegyzett élettársi kapcsolat – csak együtt, többféle összefüggésben szemlélhető, kezelhető. Senkinek nem kell elvi engedményt tennie, de amivel nem ért egyet, azt tolerálhatja, sőt támogathatja is, ha ezt diktálja a szeretet.

Nem könnyű kereszténynek lenni. Lelkészek sem.

Tisztelve a legendákat

Örömmel olvastam az *Evangélikus Élet* június 28-i számában kedves barátom, *dr. Liptay György*nek, népszerűen mondva a fásori öregdiákok jelenlegi elnökének a levelét a gimnázium újraindulásáról. Június 7-i írásom egyik célja volt serkenteni az emlékezést.

Igaza van Liptay doktornak, „a legendáknak mindig van valami valós tartalmuk”, de azért a tényeket tiszteltetben kell tartani. Mindig hangsúlyoztam, hogy a külföldi és hazai öregdiákok, közéleti személyiségek

erős erkölcsi-érzelmi háttérrel adtak a gimnázium újraindulásán dolgozó politikai törekvéseinek, de ezt meghaladó jelentőségük nem volt.

A Hazafias Népfront VII. Kerületi Bizottsága keretében megalakult egyesület nemcsak a rendszer gyengüléséről szól. A keményvonalas pártemberek szelepmechanizmusként támogatták; jellemző, hogy – mint Liptay doktor is írja – az iskoláról nem volt szabad beszélni. Azok nem érvek, hogy „felelősödött az a hang”, „minden fórumon támogat-

ták”. Kik, mikor, hol, kivel kerültek politikai alkuba? Tévedés, hogy *Köpeczi Béla* pártolta az ügyet. Ellenkezőleg. Még a feje fölött megszületett döntés után is gátolni próbálta a folyamatokat.

Glatz Ferenc vitathatatlan érdeme, hogy 1989. szeptember 2-án a Faszorból nyitotta meg a tanévet, de mire ő lett a miniszter, már megszületett a döntés, amiben nem volt szerepe. Viszont államtitkárával, *Stark Antall* gondoskodott az anyagiakról, segítette az újrakezdést.

Ismételten hangsúlyozom, hogy a folyamat két elemből állt. A politikai döntésből és az iskola újjászervezéséből. Mindazok, akiket Liptay doktor említ – magam is írtam rólok természetesen –, az újjászervezésben nyújtottak értékes segítséget. Jellemző, hogy az említett személyek mindig *Káldy Zoltán* püspököt próbálták befolyásolni. Sikertelenül. Az első fázist tekintve érdemben csak egyházi oldal volt. Ahogy írtam, a *Testvéri Szó* mozgalom érte el a fronttörést, ennek kapcsán kerül-

tünk tárgyalási pozícióba formálisan az Állami Egyházügyi Hivatallal (ÁEH), és informálisan a politikai bizottsági tagokkal.

Mindez nem kisebbíti a Liptay doktor által említett érdemét az újjászervezésben. De ez a politikai döntést követően valósult meg. Nem tudom, mit ért az öt éves hatalmas előkészítő munkán. (Ismételten javaslom, hogy olvassa el a *Credo* 2000/3–4. számában megjelent tanulmányomat.)

Barátsággal:

FRENKL RÓBERT (*Budapest*)

HÍREK, HIRDETÉSEK

SZÜLETÉS

Joób Máté kelenföldi lelkésznek és feleségének, Imrik Eszternek június 11-én Jana nevű lányuk született.

Fizessen elő lapunkra!

WWW.EVANGELIKUSELET.HU

HIRDETÉS

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

*Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület
felügyelője*

HIRDETÉS

Július 11-én 20 órától a PAX Tv a Zákus Médiacentrum *Életévszakok* című filmjét tűzi műsorára. A portréfilm *Scholz László* evangélikus lelkészt, költőt, énekszövegírókat mutatja be.

APRÓHIRDETÉS

Budapest V. kerületében, a Dorottya utcában 86 m²-es lakás eladó. Érd.: Botta, 20/824-8282.

Keresem a Soproni Evangélikus Tanítóképzőben az 1925–26-os tanévben végzetek tablóképét. Kérem, akinek ilyen van, értesítsen. Tóth Csaba, 8960 Lenti, Zrínyi Miklós u. 8/b, tel.: 92/351-093.

HIRDETÉS

Szeretettel várjuk minden testvérünket július 3. és 5. között Sopronba, a Határnyitás '89 eseménysorozat programjaira és a vasárnapi, 10 órakor kezdődő istentiszteletre, amelyet a Magyar Televízió aznap felvételtől közvetít 12.05-kor az egyes csatornáin.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 5-étől július 12-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.45 / Duna Tv <i>A ház kulcsai (olasz-francia-német filmdráma, 2004)</i> (107') Paolo születésétől fogva testi és szellemi fogyatékkal él. A fiúnak speciális kezelésre kell utaznia egy berlini kórházba, ahová apja, Gianni kíséri el, azt remélve, hogy közelebb kerülhet tizenöt éve nem látott fiához. Gianni az út folyamán megismerkedik Nicole-lal, aki egész életét beteg lánya ápolásának szenteli. Beszélgetéseik során Nicole segít Gianinak elfelejteni büntudatát, amelyet Paolo cserbenhagyása miatt érez. A férfi lelki újjáépülése váratlan és törekeny boldogságot visz apa és fia életébe. Képesek lesznek felfedezni igazi énjüket az otthonuktól távoli helyen.</p>	<p>5.20 / m2 <i>Hajnali gondolatok</i> 10.00 / Torony Rádió (Békés) <i>Evangélikus félóra</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 11.00 / PAX <i>Raffay Sándor (magyar dokumentumfilm, 2007)</i> (36') 13.00 / M. Katolikus Rádió <i>Rádiós regénytár</i> Örkény István: Rózsakiállítás 20.10 / m1 <i>Beugró (szituációs szórakoztató játék)</i> (50') 21.00 / Duna Tv <i>Hitvallók és ügynökök (magyar dokumentumfilm, 2009)</i> (53') 1. rész: „Az igazság szabaddá tesz benneteket...” 22.40 / m2 <i>Egy másik bolygó (magyar dokumentumfilm, 2008)</i> (51')</p>	<p>14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Nekem a Balaton a Riviéra 16.40 / Duna Tv <i>A világörökség kincsei (német ismeretterjesztő filmsorozat, 2007)</i> (15') Regensburg – Mély álomból ébredő város 17.00 / Viasat History <i>Megszentelt muzsika (angol dokumentumfilm-sorozat)</i> Bach és a kálmista örökség 17.20 / PAX <i>Az aryaméh gyümölcse jutalom (családtervező sorozat)</i> (50') 19.35 / Bartók rádió <i>Mozart: Figaro házassága (négyfelvonásos opera)</i> 21.25 / Duna Tv <i>Fehér tenyér (magyar életrajzi dráma, 2005)</i> (102')</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása 13.45 / m2 <i>Kerekek és lépések</i> (43') Tiszán innen, Tiszán túl 14.00 / M. Katolikus Rádió <i>„Valaki ír a kezdeddel...”</i> Kortárs versösszeállítás 15.45 / Duna Tv <i>Jancsi és Juliska (német mesefilm, 2005)</i> (78') 19.35 / Bartók rádió <i>A Bécsi Filharmonikus Zenekar hangversenye</i> 19.40 / M. Katolikus Rádió <i>Gospelkrónika</i> 21.30 / Duna Tv <i>Az aranytartalék (amerikai-német filmdráma, 2001)</i> (106')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>6.45 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> (26') 13.21 / Bartók rádió <i>18. Gaude Mater egyházzenei fesztivál – Czestochowa 2008</i> A Morphing Vienna Chamber Orchestra Mozart-hangversenye 15.05 / Hír Tv <i>Balaton retró (magyar dokumentumfilm, 2007)</i> (82') 18.30 / m2 <i>Épített szépségek</i> (25'). Szeged 19.30 / PAX <i>Hadd szóljon az orgona!</i> Bencze István evangélikus kántor portréja 21.00 / m2 <i>Bosszúszomj (amerikai-kanadai filmdráma, 2006)</i> (91') 23.55 / Duna Tv <i>Öten voltak (kanadai filmdráma, 2004)</i> (82')</p>	<p>4.45 / Duna Tv <i>A bálvány (magyar dokumentumfilm, 2003)</i> (48') 14.05 / m2 <i>A tánc legendája (tánc történelmi sorozat)</i> (25') 14.40 / Duna Tv <i>Az egyházi művészet kincsei – Barangolások Toscanában (olasz ismeretterjesztő filmsorozat, 2003)</i> (35') A Tevere völgyében 21.55 / m2 <i>Elemi részecskék (német filmdráma, 2006)</i> (113') 21.55 / Duna Tv <i>Vanília és csokoládé (olasz romantikus dráma, 2004)</i> (98') 23.10 / m1 <i>A csillagos ember (olasz filmdráma, 1995)</i> (108') 23.40 / Duna Tv <i>Candy (ausztrál romantikus dráma, 2006)</i> (104')</p>	<p>8.15 / Duna Tv <i>Cimbora Színház</i> (44'). Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> (26') Határnyitás '89 12.30 / Duna Tv <i>„A magok oltalmára...”</i> Erdélyi erődtemplomok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2001) (11') Úrkos 13.05 / m1 <i>Bob Roy (angol-amerikai kalandfilm, 1953)</i> (78') 17.00 / Duna Tv <i>A Vatikán titkai (lengyel dokumentumfilm-sorozat, 2005)</i> (27') A pápai gazdaság 21.05 / Duna II. Autonómia <i>Pillangó a szélben (iráni filmdráma, 2004)</i> (95') 22.50 / m2 <i>Egy államférfi nehézségei (magyar tévéjáték, 1989)</i> (58')</p>	<p>8.08 / Vörösmarty Rádió <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 9.00 / Lánchíd Rádió <i>Hitvilág.</i> A történelmi egyházak magazinja 9.25 / m1 <i>Református magazin</i> 12.01 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> (26') 15.15 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai (magyar dokumentumfilm-sorozat, 1999)</i> 16.40 / Tv2 <i>Októberi égbolt (amerikai filmdráma, 1999)</i> (108') 21.10 / m1 <i>Én és a pánikom (francia-svájci vígjáték, 2006)</i> (90') 22.50 / Duna Tv <i>Együtt, mindörökké (francia romantikus dráma, 2008)</i> (100')</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

A lisztesfazék nem ürült ki, az olajoskorsó sem fogyott ki, az Úr ígérete szerint. 1Kir 17,16 (Lk 12,29.30b; Lk 6,36–42; Róm 14,10–13; Zsolt 7) Hihetetlennek tűnik ez az ószövetségi íge. Egyszer inkább úgy gondolkodunk, hogy amit meg tudunk venni, az ott lesz az asztalunkon, egyébként pedig nem. Ez az íge két dolgot szeretne a szívünkre helyezni. 1. Van úgy, hogy a gondos sáfarkodás ellenére is kifogy a családi kassza, mégis kerül enni való az asztalra. 2. Isten ígérete sosem szolt többre, mint a mindennapi szükségletre, de ezt ő határozottan megígérte. Ezzel a határozottsággal higgyük, hogy ő mindent a javunkra tesz.

Hétfő

Nem az Úr keze rövid ahhoz, hogy megsegítsen, nem az ő füle süket ahhoz, hogy meghallgasson, hanem a ti bűneitek választottak el titeket Istenektől. Ézs 59,1–2 (Jak 4,8a; Lk 5,17–26; ApCsel 15,36–16,5) Meg kellene látnunk, tanulnunk, hogy nehéz helyzeteinknek, sorsunknak sohasem Isten az oka, hanem mi vagyunk. Bűneink tartanak távol Istentől. Ha pedig Isten távol, akkor a házi áldás fordítva lesz érvényes ránk, hiszen Isten hiánya szükséglet, bajt hoz. Lássuk meg mégis, hogy Isten Jézusban közel jött hozzánk. Bízunk Isten erejében és szeretetében!

Kedd

Ne félj, te kicsiny nyáj, mert úgy tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot! Lk 12,32 (Ézs 54,14; Neh 9,1–3.29–36; ApCsel 16,6–15) Biztatás, megerősítés, megajándékozás – mindezek benne vannak ebben a rövid igében. Mindezt azonban nemcsak egyénileg élhetjük át, hanem mint Krisztus nyája. Akik lehet, hogy egyesével élnek egy lakásban, lehet, hogy kevesen egy településen, de mindnyájan Krisztus nyájának tagjai és ezért Krisztus által örökösök. Jézus nyájához tartozó testvérem! Ne félj, nem vagy egyedül. Veled van Jézus, és veled imádkoznak sokan a nyájából, akik mind megajándékozottak.

Szerda

Jézus így felelt: „De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják.” Lk 11,28 (Jer 15,16; Mk 11,20–21/22–26; ApCsel 16,16–24) Mély boldogságról beszél Jézus az igében. Lehet, hogy furcsa ez a szókapcsolat, de tudjuk, hogy van felületes, ideig-óráig szóló boldogság is. Jézus nem rövid és nem felületes boldogságot akar adni, azt a világot kínálja. Ő „mélyespárti”. Ehhez a boldogsághoz szükség van arra, hogy ne elégedjünk meg az ige meghallásával csupán, hanem vegyük komolyan, és éljünk a szerint. Ha ezt tesszük, valóban boldogok leszünk. Áldott próbálkozást kívánok!

Csütörtök

Krisztus mondja: „Menjete el, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.” Mt 28,19–20 (Ézs 55,11; 1Kor 12,19–26; ApCsel 16,25–40) Sokszor halljuk ezt az ígét, hiszen a keresztség szerzését foglalja magában. A kérdés az, hogy csupán halljuk, vagy e szerint élünk-e. Fontos-e igazán gyermekeink hitbeli növekedése, tanítása? Fontosak-e azok a gyerekek, akiket a gyülekezetben kereszteltek meg? Imádkozunk-e a megkereszteltékért, akár jól ismerjük, akár kevésbé? Gyülekezeti tagként a lelkészt segítve indulunk-e az ige fényében sokakért, sokak üdvét fontosnak tartva?

Péntek

Krisztus mondja: „Én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” Jn 10,10 (Ézs 49,10; Lk 23,17–26; Fil 1,1–11) Élet és bőség – e két fogalom nem kapcsolódik minden esetben szorosan egymáshoz. Mégis mi, Krisztus-követők ennek a két fogalomnak a teljességében élhetünk. A Krisztusban való élet ugyanis bőséget hordozó élet! Mi ez a bőség? Nem evés és ivás, még csak nem is ruházat, illetve vagyon. Sokkal több! A bőség az örök élet. S az örök élet felől nézve bőséges lesz a földi életem is, mert tudom, hogy Krisztus velem van, és a helyem Krisztusért elkészített.

Szombat

Ne kívánd felebarátod feleségét! 5Móz 5,21 (Mt 5,28; 2Kor 13,10–13; Fil 1,12–18a) Ne, ne, ne... – hangoznak a parancsolatok igéi. És mi már nem is figyelünk a mögöttük meghúzódó isteni szeretetre, csak a tiltásokra. A *Tízparancsolat* azonban nem más, mint Isten védőkörletje, hogy a bűn szakadékába ne zuhanjunk. Lássuk meg a mai igében Isten akaratának fontos mondanivalóját: légy hű ahhoz, akit választottál, élj Isten rendje szerint, és meg fogod érezni Isten szeretetét e parancsolat mögött.

■ TAMÁSY TAMÁSNE

JÖVŐ HETI SZÁMUNKBAN:

Beszámoló a július 3–5-i soproni Határnyitás '89 ünnepségről

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árúsítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

